

שְׁבִירָבֵר אַלְרָן

אמירות והערות

אור יהל

שביבי אור

amarot voharot *

במס' חולין ז' (בmeaning דר' פנחס בן יאיר): שמע רבי נפק לאפי' אל רצונך סעוד אצלך אל הן וכו', כי אני איתרמי על בההוא פיתחא דהו קימין ביה פודניאתא חורמתא אמר: מלאך המת בביתו של זה ואני אסעוד אצלך וכו' היה קא מבתש ביה טובא גבה טורא בגיןיהו. בכה רבי זאמר: מה בחיהון כר בmittan עכ"ז וכו'. ופירושי: מה בחיהון של צדיקים כר. נתן הקב"ה לבו על האותם שלא להבהיר דעתם שגרם הדבר שנכנס בפתח הפרדות שיפורוש ולא יעבור על דעתו הראשונה שאין דרכו לסעוד مثل אחרים כדלקמן ע"ב.

נודאות יש להתפלא ולהשתומם שככל בכיתו של רבי והתפעלו מגדולתו ר' פנחס בן יאיר כי ממה שאירע לו להיכנס לאותו הפתח של הבודניאתא ונתמלא רצונו שלא לסעוד אצל זולתו. ומה גדול כהן של ראשונים. הנה עבר רבי על המופת של שינוי הטבע מה שבגה טורא בגיןיהו, ומה לא נת فعل כלל, ובכל התפעלו לא הייתה אלא מה שנתמלא רצון יראי במה שנוזמן לו להיכנס בפתח של הבודניאתא. וכן כשותעורה לבכויות על זה בכה זאמר: ומה בחיהון כר בmittan עכ"ז, ומה hei צריך כת להק"ז? אלא שתביט והתבונן על גדולותם של צדיקים בעולם האמת. כי רק שם בעולם האמת — עולם ובזה כל מחשבתם.

אצלנו התייפך, מה שנכנס בפתח זה היינו תולמים במקרה, ועל שינוי הטבע היינו משתחוממים עד אין שיעור. אכן זה גודלם וזהי תפארתם של הראשונים כמלאים. אף חלק קטן של מדת חסידות, סעודת מצוה כזו של קדושים יתדי, בכ"ז שלא ליהנות מזולתו מכרייך אף זה, והוא המופת הגדל ביותר של רגלי חסידי ישמר. וזה מה שאחז"ל יפה שעטה א' בתשובה ומע"ט בעותה"ז יותר מכל חי עזה"ב.

* * *

אשריך ישראל מי כמוך עם נושא בד' וגוי. האדם כשאהוב איזה דבר מקניini עזה"ז משתעשע בו ומתענג עד שמטריד כל לבו רק בעונג קניינו האהוב

* פרקים אלו נלקטו מתוך כתבי אדמור ז"ל.

קָפֶן
אוֹרְן
שְׁבִיבִי אֲוּרִן
יְהֻלָּם

לו, אם אשתו ובניו, אם עשר וכבוד. והרי זו שיטת גמורה ומוסרון דעת וחשבון: מי שלל העולם כולו שלו חוטף חתיכת קטנה ומתענג ושם בה. עד כמה נשתה זה! הלא פירורים כאלה כלא נחשבו לעומת אשרו ועשרו, והכתוב אומר: «אשריך ישראל מי במקור», ופירש"י: הכל שלך! ובמה נחשב קניינו שהוא מתענג בו — למי שהכל שלו, העולם כולו — הכל!».

והנה כל ענייני הנאה ועונג שניתנו לאדם, רק לדוגמא ניתנו, למען ירגיש בחושיו מהותו של עונג, ושימצא בנפשו דבר לציר מזה לעצמו דמות ואופן של ההנאה האמיתית: «להתענג על ד' וליהנות מזיו שכינתו», וכן כל הנאה היא רק סולם מוצב ארצתו בנפשו וגופו, אבל ראש מגיע השמיימה. והאדם המתענג ושמח על קניינו בעזה זו ולא יחשוב על מטרתם, הרוי זו דומה למי שבא לknות אוצר גדול של פנינים יקרים רבות הארץ, ונתן לו המוכר לדוגמא אחת מהאבנים הפחותות אשר יש לה ג"כ איזה ערך. הקונה בראותו את האבן הקטנה הלזו חטפה במציאות ושמחה עמה בעל כל הון. הרי המוכר בעל האוצרות רואה וצוחק לו בלבו. כי הלא הוא הראות זה רק לדוגמא, למען יدون ממנו על ערך האבניים היקרות מאד ועל האוצר הגדול, והשיטה להזהר מחבוק ומנסק את הדוגמא הקטנה בערכה אשר כלל נחשבת.

* * *

מצינו שאמר הקב"ה לאברהם «קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת». ואיך תיתכן אהבה אצל אברהם אבינו ע"ה אף לבנו? הוא שקרוא הקב"ה «아버지 אהובי», ברור שלא נשאר שום דבר בעולם שיאהב אותו אברהם חז' מאהבת הש"ית, שאלמלא כן האיך יקרא בשם «אהוב», וכמ"ש ה"אבן עוזרא" בפ' יתרו: שלא יתכן לקרוא אדם בשם ירא ד', אלא למי שאינו ירא משום אדם ושום דבר שבעולם זולת יראתו את האלקים, וכן באהבה אם הוא אהוב עוד דבר זולת האהבה להש"ית האיך יקרא אותו הקב"ה «אהובי»? ותלא כתוב: «ואהבת את ד' אלקייך בכל לבך», היינו שככל הלב צרייך שיהי מלא רק באהבת ד', ואין מקום פניו אף לבנו?.

אכן כבר כתוב ב«חוויות הלבבות» כי האדם חושש לענייני בנו יותר מענייני עצמו. והש"ית קבע אהבה זו בלב האדם למען יהיה לו קנה המדה בידו אם מלאת אהבת הש"ית כל חלל לבו ושותה בה תמיד יותר מכל עניינו, ובטלים כל ענייני עצמו לגביו אהבת הש"ית, כמו אהבתו את בניו שהוא חושש לענייניהם יותר מענייני עצמו, וזהי הדוגמא לאהבת ד'. ולא לחנם מתפללים כל ישראל תמיד «כרחם אב על בניים», ובזה ימצא האדם גם איזה דמיון מצער השכינה כביכול והנאה בהנהגת בני ישראל לטוב ולטובת כאמור «בניים אתם לד' אלקיכם». לפ"ז מלות: «את בנך וגוי אשר אהבת» הוא בעין רמז להשלמת רום

קפא	יהל	שביבי אור	אור
-----	-----	-----------	-----

עלתה אברהם אבינו ע"ה. כלומר: הן ישנה עדין בלבד איזו אחיזה לאהבה לבנד, וא"כ קח את אשר אהבת והעלתו לעולה, למען תתנסה שלא נשאר מאומה שלא מסרת להקב"ה. ולזאת בשעה שכבר עמד בנסيون, ומלאך ד' קורא אליו "אל תשלח ידך אל הנער", והקב"ה אומר "בי נשבעת כי יعن אשר עשית את הדבר הזה", כתוב: "ולא חשכת את בנד את יחידך" ולא כתוב "אשר אהבת", כי הנסיון העשيري שעמד בו אכן הורה שכבר נשלמה שלימוטו לגמרי ולא נשאר מקום פנוי בלבבו אפילו אהבת בנו, לבן נאמר לו: "עתה ידעת כי ירא אלקים עתה", כי רק עתה נודעה יראתך את האלקים לבדו.

* * *

מפורש בתוה"ק כי רק לאחר הנסיון העשيري של אברהם אבינו ע"ה, שלא נשאר שום דבר שיקשר את לבו של אברהם לאהבה מחוץ לאהבת השיעית, כתוב עליו "עתה ידעת כי ירא אלקים עתה", ולמה לא נאמר "עתה ידעת כי או הבהיר אלקים אתה? אבל יעיין ברמב"ן פ' ואותהן שהביא מאמר חז"ל: "עשה מהאהבה ואהבה אתה". בזה גילו לנו חז"ל תהומות עמוקות בכחות האדם, שאף במדרגה אל תבעות". בזה ביטר של אהבה עדין אין בטוחות שלא יבעוט, אף במדרגה הגדולה הגדולה ביותר של יראת עדין אין בטוחות מהיות שונא, ועשה מיראה — שם באט לבועט ועשה מיראה. עשה מהאהבה — שאין אהוב שונא, ועשה מיראה — שאם באט לבועט אל תבעות". בזאת ביטר של אהבה עדין אין בטוחות מהיות שונא, ורעב באהבה ויראה יחד יהי' בטוח שלא ישנא ולא יבעוט. וכענין שאמר הכתוב: "התעיף עיניך בו ואיננו". כי היטר הדעת כלשהו מנתק את הקשר ביןו ובין אלקיו, אף בשעה שלhalbת האהבה בוערת בו, הרי חשבת החומר שלו עומדת ומושכת אותו לבועט, אם לא ירתע מיראה, אף בעת יראתו. עדין שנאה קבועה בחשבת חומרו, ורק האהבה מסלקת את השנאה. אז אהבה והיראה צמודות ומשלימות את האדם, והוא מaż"ל: "אין אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא במדת הקב"ה בלבד".

* * *

"אם תבקשנה ככסף וכמטמוניים תחפשנה או תבין יראת ד'", מי הוא זה המבקש כסף? הלא אלה הם רק כחות החומר? אבל השכל, הנשמה הרוממה, האם גם היא משווה איזה ערך לכיסף ולמטמוניים? הלא "הבל הבלים — זה סוף" חשבון של הדעת והנשמה העליונה ביחס לכל קניini העולם זהה הנכללים בשם כסף. ואם כן מצטיירת לפנינו תמונה כזו: ישנו כוח מבית וمبין באותו האדם עצמו, שרוואה את הבל הבלים במלוא המובן, ובעת ובעונה אחת יש בו באותו האדם גם הכוח המבקש כסף ומטמוניים, וכוח זה אינו ברתע מפני הבנתו שרואה אותם כבל הבלים. וכן תבקש התורה מאת האדם: אף כי החומר אין מבין ואין מרגיש את יקרת ערך התורה, בכל זאת הczו והעצה ניתנו לכוח הרעת לבל ירתע מפני החומר שבו שאיננו מכיר בחין ערך התורה הקדושה.

קפב**אור****שביבי אוד****יהל**

אבל הרי ישנה בחינה יותר גבואה, שכבר הגיע האדם למדרגה כזו שהוא מביר את האמת כמוות שהוא, וכיון שהאמת הוא שקניינו העולם הוא הם הבלתי, איך אפשר ליעץ לו שיבקש את עניינו התורה הקדושה בבקשת דבר בטל שאין לו ערך ושינוי כלל אף בעניינו? ואיך אפשר לומר שלמורים לאדם המואס בכיסף ובמטמוניים, שיבקש את התורה כמו שיבקש את הכסף והמטמוניים איש אחר שעדיין יקרים הם בעניינו, כי התורה והנבואה כל דבריהן במלואם, וכחות זולתו אינם יכולים להיות מוגנים במלואם לאיש אחר. אם כן על כרחך הכתוב מתוכו לאותו איש, כלומר: שעדיין הוא קשור לבקש כסף ומטמוניים, והוא־הוא שצורך לבקש את התורה הקדושה כמו שהוא מבקש את הכסף. הרי שאף האדם הנעלה ביותר עדין לא טוהר מחומרו, ואף המבין ומודה בכל החשבון של ההבלתי, די גם בשביילו לקחת לו את קנה המידה מבקשת הכסף על בקשת התורה הקדושה, היינו מהעבודה הטבעית על העבודה השכלית, עד שייהפוך השכלי לטبيعي, כעין "וכל עצמותי תאמרנה".

* * *

הנה המחיצה המבדלת והאבן הסותמת את פי הבאר של ההצלחה הקניינית מהאדם הנו בזה שאינו יודע מראש ועד סוף לא את הנעלם ממנו ולא את העתיד הנולד. לא ידע מה יזרע ומה יצמה, متى יזול ובמה יתייקר, וממושך שלא יוכל לתקן את הנעשה כבר, לא להшиб מה שמכר ולא להחזיר מה שקנה. אבל אילו יוציאר שהי' ביכולת האדם לנحال את עסquito עט כל ידיעת הנעלם והעתיד ולהעמיד כל מה שקנה ומכר כפי הידיעות שיתחדרו לו ושיוילדו, הלא או כי' בכוח האדם לצבור כעפר זהב וכל יקר העולם כולו. והרי זהה מدت התשובה והחסד הגדול שבת — להшиб מה שכביר געשה בפי החשבון שנודע לו אחר כך ולתקן כל מה שעיות וקלקל. "ואם תבקשנה בכיסף ובמטמוניים תחפשנה" — אילו ניתנה לאדם סגולה כזו בקניינו העולם זהה כמה הי' נotonin נפשו על כך להתעשר עושר רב. אם כן עד כמה על האדם להזכיר חסד עליו שנתן לנו את מידת התשובה. וכמה מבהיל מאד חשבון צודק ובולט כזה. ואם האדם מאבד ח"ז את המתנה הטובה והחמדה הגנווה הללו — עד כמה יתהפרק עליו החשבון נוראות, כי הלא חוסר דעת עד כדי כך במילוי דעתמא לא שכיה כלל. וזהי מהותה של תשובה.

* * *

"וילך משה וידבר וגוי אל כל ישראל ויאמר אליהם וגוי חזקו ואמצו וגוי." ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו כל ישראל חזק ואמץ וגוי.

האדם הגדל יותר אשר שכינה מדברת מתוך גרכונו; מי שהי' במרום ג', פעמים; מי שהכתב מעיד עליו "ולא קם בישראל כמשה עוד נביא ומביט את תמנתו" האדם הזה ביום האחרון, בעמדו להפרד מהעולם החומרי ולהיכנס

א/or שביבי אור יהל קפג

לעולם הבהיר בצל כנפי השכינה; ואם לכל אדם הטבע הקב"ה את הזקנה למען זכור ויביא לבב חכמה, ולעומת זה יתרופף מבנה גוףו וגם עצבי חוטי שכלו והבנתו, ואילו האדם הלווה לא כחתה עינו ולא נס ליהו, וכל מלאחיו עבר עלי ב- "תמונה ד' יבית": אם האדם הזה מצווה ביום האחרון לאנשי בריתו, דוד הדיעה מקבלי התוה"ק אשר גם הם ראו את מעשי ד' הנורא והחסדים הגדולים אשר עשה עליהם באותות ובמופתים ובמלחמה ובייד חזקה ובזרע גטוי ובסוראים גדולים — בענן ובערפל, במן ובבארא, וכבר ירשו ארצות גוים רבים — אם אדם כזה, בעת כזאת, מעדיר לעם כזה במצב כזה רק את האزو הקצר "חזק ואמצ" בלא שום פירוש וברור בדברים, רק המלים "חזק ואמצ", ומהיר "אל תיראו ואל תערצו", וגם מבטיחה "כי ד' אלקיך וגוי לא ירפא ולא יעוזר" — הרי מכל זה רואים אנו עד היכן מגיע גדר האדם, איך עשוי הוא בכל גודל רום מצבו לרדת חיזו, אף במצב כזה של גילוי שכינה ומשה ירענו, וחסדי ד' יסובבנו, גם אן עליו להתחזק תמיד ללא הפסק כלל, רק — "חזק ואמצ".

* * *

ומה יאמרו אנשים כנמילים — לא ראו א/or ? אנשים שאין להם לא אורה ולא מורה ומנהל, טבועים בים צרה, ואף הם מזוהרים לשמר את ציווי ד' בתורתו, לא יכול דבר, וזה האדם אף חייב לדרש עצמו שיגיעו מעשי אבותיו, ועל הכל יבוא במשפט על כל נעלם, כי הרשות נתונה בידי כל אדם להיות צדיק כמשה רבינו ע"ה (עי' רמב"ם פ"ה מתשובה) עד כמה עליהם להתחזק, ועד כמה מחויבים אלו לשמעו قول ד' בתורתו הקדושה — "רק חזק ואמצ".

והודיעה התורה "כי אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא". אם כן מה תקوت אנוש אונוש הלוזה ? אכן רק באחת יתגשם עם ד', בחסד בוראו אשר ידע יצרו והגדיל חסדו בטובה הגדולה ביותר עם ברואיו — היא התשובה ! כמו אמר הר"י זיל בראש דבריו בשערי תשובה וכמו שנאמר "ושבת עד ד' אלקיך ומצאת" וגוי. והזהירנו ע"י עבדיו הנביאים: "שובת ישראל עד ד' אלקיך".

* * *

בפ' לך לך: "אם מחות ועד שרווד נעל ואם אכח וגוי, הרמותי ידי אל ד'", פירוש"י: שבועה. והטעם: ולא תאמר אני העשרה את אברם. ופירוש"י, שהקב"ה הבטיחני לעשוני שנאמר "ואברך".

יש להתבונן כלום העשור הגדול הלוזה לא מד' הוא ?, לנצח במעט כוחו את כל המלכים המנצחים, ארבעה את החמשה, גבורים כאלה נפלו חלל בידי אחד ועוורו ולקח כל שללם, האם יש ריווח יותר כשר מזה, והשגחה גלווי יותר מאת ד' להעשיר אותו, ולמה לא יכח ?, והמקרא עצמו מעיד כי רק איש אחד עלול לומר "אני העשרה את אברם", ומשום לכך לא יכח.

קסף**אור****שביבי אור****יהל**

ואמרנו בזה להציג שאלת אחת בהלכות היראה והמעשים. הנה מצינו במצב שדבר חמור דזהה את הקל ממנה, אם כי נצטינו "זהה זהיר במצב קלה כבחומרה", בכך רואים אנו שיש חמור וקל, וכענין עשה דזהה לא תעשה. והנה הגדולה שבמצות הוא קידוש שם שמי, והחמורה שבבירות הוא חילול השם כמובואר בסוף מס' יומה, עד שתשובה ויוחכ"פ תולין ורק מיתה מarket. אם כן האיך עשה אדם, אם בפועל אחת אשר יעשה מוצא בה קידוש השם מצד אחד וחילול השם מצד שני, מי נדחה מפני מי? ויתר על כן, שהרי גדר קידוש השם הוא שעיל ידו לומדים בני אדם לעיים רצונו של מקום, וגדר חילול השם שעיל ידו מתלמידים לסור מאחרי ד', ולהקל בדבר תורה. ואיך לעשות אם קידוש השם יתפשט בפועל זו, נניח על מה לבני אדם, וחילול השם ייגרם רק לעשרה? ומכל שכן אם בקידוש השם שלו ילמדו ממנו רבבות ויותר, וחילול השם יהיה רק כלפי איש אחד בלבד?. והנה למדנו מהסיפור הלזה בתורתנו הקדושה עד כמה יש להתרחק מחילול השם אף בשעה שככל מעשו אינם אלא קידוש שם שמי לפניו עולם מלא, בכל זאת, בשבייל שלא יאמר מלך סדום "אני העשרתי את אברהם", איש אחד אשר מידו קיבל הרכוש השיך לו באמת דין גמור, ורק הוא הנקרא נותן, ולפני איש כזה אשר גם הוא בעצמו אמר "תן לי הנפש והרכוש קח לך", אלא שאברהם חשש כי אינו מכיר במידה מסוימת את הנס הנגלה והטמון בו זה כי ד' העשיר את אברהם ולא הוא, ובכיון מתגלת כבר חסרונו בקידוש שם שמי לגבי הייחיד הזה, ומשום כך די לו לאברהם אבינו להפקיד כל רכושו המגיעה לו בלי שום ספק.

זה יש ללמד קל וחומר בן בנו של קל וחומר עד כמה צרכיים להיזהר אף אלה המקדשים שם שמיים ברבים, שלא ייגרם ח"ז חילול השם ע"י מעשיהם ואיזה ריפוי אפילו לאחד מישראל מכל הנגתו. כמו פלוני שלמד תורה כמה וכו", אלא זהה והזהר רק לקדש שם שמי, ושיאמרו כולם אשורי וכו'.

* * *

איתא במשנה (אבות פ"ג) : אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה.

במدة התורה יש אדם המתגאה ביוטר וmprcs בתורתו לפני עמי הארץ והוא מוחזק בעיניהם כמלך וגדוש, אותם בני כפר שמעריצים בגודל בתורה את שככם הבקי בלוח השנה ומודיע להםימי החג ומולדות החדשים, אבל אדם גואותן זה בין לבין עצמו, לכשיטכל בארון ספריו ויראה לנגד עיניו שבכל ספרי הש"ס, ראשונים ואחרונים, אין יודע אף מסכתא אחת ואף ספר אחד, כוללם יש בו ממדת "מודה על האמת" יודע הוא בנפשו שאף בדף אחד בהם אין בקי על בוריה, הרי אדם זה בעל כרחו יודעה לנפשו שאין לו לתנתנה כלל לכך במא שעמי הארץ רואים אותו כילדן, כי כל הספרים יטפחו על פניו. (אגב, עצה טוביה

אור קפה יהל شبיבי א/or

היא לאדם שיסתכל בכל יום בספרים וישאל את עצמו באיזה מהם הוא בקי). לא כן במדת היראה. שם אם יחליט לעצמו כי ירא שמים הוא הרי מי יוכיח אותו נגד מחשבתו זו? הרי אין לו קו המידה שתבוא נגד עיניו לגלות אולתו ולהראות לו כמה רחוק הוא וכמה לא הגיע למדרגת היראה האמיתית (אכן המדת הבדיקה הללו בלבד שהוא רואה את עצמו כира די לו לאיש דעת לראות מזה כי אינו ירא כלל). אבל לפה פסק חז"ל במשנה "אם אין חכמה אין יראת" הנה יש לו לאדם קו המדת — מהתורה על היראה, שככל מה שאסר לו בתורה הרי בהכרח שאסר לו אף ביראה, שם אין חכמה אין יראת, וכשש שמדת חסרוןו בתורה מORGASH לו, מזה יש לו להרגיש מדת חסרוןו ביראה, ז"ל כל הרוצה ליטול את השם יטול".

* * *

שבת נ"ט ב, "אמרו לי רב אתה גברא הרבה אריכא לנחרדעו וכו', אמר מאן גברא הרבה אריכא — לוי". היוצא מהאמור שם: לוי בא מא"י לבבל משום שר' חנינה בר חמא ישב בראש, ופירש"י: שלא הי' ר' חנינה גדול ملي לא בתורה ולא בשנים, ולא הי' כיף לי. ור' חנינה שלא קיבל עליו להיות ראש מיד לאחר פטירת רבי, אף שאמר רבי כי שכיב, ר' חנינה בר חמא ישב בראש, הוא מפני שרבי אף גדול ממנו שתי שנים ומחציה. אבל לא נכנס לבית המדרש והי' יושב מבחוץ, ומפני כבודו ישב לוי אצלו.

מכאן אנו למדים את דרכם בקדש, שאף שרבי ציה לפניהם מותו שר' חנינה ישב בראש, בכ"ז לא קיבל עליו משום שר' אף קשייש מינוי בשתי שנים ומחציה, ומשמע שולחת השנים לא הי' גדול ממנו, ורק מהמת השנים בלבד לא קיבל עליו לישב בראש, עד כדי כך הגיעה מידת העגונה וכבוד חבריו. אבל עם כל זאת שמר על השיבות מעלהו ולא נכנס לבית המדרש אלא ישב לו בחוץ.

ולוי אף שהי' כיף לר' אף, בכלל זאת מפני כבודו של ר' חנינה ישב בחוץ אף שר' חנינה לא הי' גדול ממנו לא בשנים ולא במעשים. ואעפ"כ אח"כ כשהגעשה ר' חנינה לראש, לא נכנס לוי לבית מדרשו והלך לו למדיונה אחרת,ומי יוכל לרדת למידת עגונה גדולה כזו, לשמור על כבוד חבריו — עם שמירת מעלה עצמו".

* * *

שבת ס"ג א, "מאי טעמא דר"א אמר סיף וכו' תכשיט, דכתיב חגור הרב על ירך הויך והדרך, א"ל רב כהנא האי בדברי תורה כתיב, א"ל אין מקרה יוצאה מידי פשוטו. אמר רב כהנא כד הווינא בר תמני סרי שניין והוא גמירנא לי לכלי הש"ס ולא הוה ידענא דין מקרה יוצאה מידי פשוטו עד השთא. Mai קמ"ל — דילגMER איןש והדר ליסבר".

מכאן — עד כמה היו כל רעיונותיהם וחושייהם של חז"ל רק בדברי תורה, שדברים גשמיים אף אלו הנאמרים לא ראו אותם כלל ולא הרגישו בהם,

קפו יהל א/or שביבי או/or

ורב כהנא דבר חדש שמע כת שיש אף פשוטות בקרא, ושלפיכך האי קרא של "הודך והדרך" על חרב ממש גם כן נאמר. אכן: "אם הראשונים כלאלכים וכו'"!

* * *

סוכה נ"ב: "לעתיד לבוא מביא הקב"ה ליצה"ר ושותיו וכו', לצדיקים נדמה כהר ורשעים כחוט השערה.

העניין הוא לפि ההסתה. כי למן ומומה בסחרה על הסرسור לעמל הרבה עד שיקנה הלו סחרה מוקלקלת, אבל לבתוי ממן — בטרחת קלה יגמר מ朔רו. לזאת הצדיקים אחורי ביטולו של יצד הרע, שהוא "שחיתתו" בביטוי ציורי נראה הוא — כהר גבוה, ורשעים — רק פחוט השערה.

* * *

"על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח (אבות פ"א).

הרי שהעולם צריך ליסוד שיוכל לעמוד עליו, ובנפולasisod נפל הבניין.assisod היסוד הראשון הוא התורה, היסוד השני — עבודה, שהוא בנין בית המקדש, והשלישי — גמילות חסדים, שהוא קשר אהבת הבריות ואחדות האנושיות. והנה בנין שהוא עומד על שלשה עמודים אם יחסר אחד מהם אי אפשר שיעמוד על שניים, אם כן כל שלשה היסודות הנזכרים הכרחיים הם לקיום העולם.

האחד הראשון והעיקרי — התורה הקדושה. אחז"ל (סוכה נ"ג): בשעה שכחה דוד שיתין קפה תהומה ובעה למשפטא עלמא אמר דוד מי איכא DIDU AI Shari لمיכתב שם אחספה ונשדייה בתהומה ומנה, לייכא דקאמר LIYI ולא מידי, אמר דוד כל DIDU למיימר ואיןו אומר יתנק בגרונו, נשא אחיתופל קיז' וכו' אמר LI Shari וכו' ע"כ. ובירושלמי סנהדרין (פ' כל ישראל) אמרו דאחיתופל לא קאמר LI' מעיקרא. דסביר יטבע דוד בתהום והוא ימלוך ע"ש.

הנתן דוד המ"ה הי' יכול בעצמו ללמד קל וחומר זה, ומפני מה אמר "מי איכא DIDU" וכו' ? פירש"י: שלא הי' מורה הלכה בפני רבו אחיתופל. ומה גדלה התמיהה שהתחום עולה ושותפת ועוד מעט ואין עולם, ואחיתופל עומד ורוזה ומחשב לנפשו: גם דוד יטבע גם מלוכתו תיהרס ואני אמלוך ! עד כה נוראה ועומקה היא בור התאותה, עוד יותר מתחום רבה. ומайдך גיסא: עומד דוד המלך עליו השלום ואיןו מורה הלכה בפני רבו אחיתופל שלמד ממנו רק שני דברים בלבד (אבות פ"ו מ"ג). ואם יחרב העולם, הרי אין כהן ואין מקדש, אבל התורה אסורה להורות הלכה בפני רבו, לכן עומד דוד ושותק, כי אם יעבור על זה הרי מילא אין קיום לעולם... נתבאר מזה כי רק על כל שלושת היסודות העולם, ושהיסוד הראשי היא התורה.

קפו

יהל

шибבי אור

אור

* * *

כתב הר"י זיל בשעריו תשובה: «ולא ימצא איחור התשובה זולתי בעמי הארץ». הרי לפנינו יסוד שהנich הר"י זיל כי עמי הארץ לא דעת ולא תבונה להם להשיב אל לבם וכו', אבל ת"ח אם עבר עבירה אי אפשר שלא ישוב תיכת' ממשאחו"ל: «אם רأית ת"ח וכו' ודאי עשה תשובה». נמצא כי המת אחר מושב הרי הוא עם הארץ, ורק השב מיד על עבירותו שעה זהו תלמיד חכם. וא"כ לכשנשאל לאדם: עשית היום תשובה? אם יודה על האמת שלא שב בתשובה, עליו להחליט אחת משתי אלה: או שלא חטא כלל, או שהוא עם הארץ ואין לו לא דעת ולא תבונה. ואם יבחר יותר לומר שלא חטא, נשאלתו הלא דעתם אם חטא או לא בהכרח כי ידע מה עשה כל היום, אז לכשiodה שאינו יודע כלל מה שעשה, תישאר הקושי במקומה, א"כ מנין יש לו הידיעה שלא חטא? ושוב מוכרת הדבר כי בכלל בסוג של עמי הארץ אשר לא דעת ולא תבונה להם וכו'.

* * *

בבודוי: «שאין לנו עז פנים וקשי עורף לומר לפניך צדיקים אנחנו ולא חטנו, אבל אנחנו ואבותינו חטנו».

הלא לפניהם השיתות סתר כגלו, ואם בפיו יאמר חטאתי ולבו בלו עמו, הר"י זו כאחד שיש לו שתי פיות, באחת יאמר «חטאתי» ובהשני יאמר «לא חטאתי». ובמחשבה יש ג"כ מחשבה חייזנית ופנימית, ובמחשבה הפנימית יש סתר וסתורי סתרים עד אין שיעור, עד — «ממעמקים קראתיך», אם כן גם שם יש לחפש לדקדק שלא יפגעו זה בזו ה-«לא חטנו» עם ה-«חטנו». והעיקר: «זבחו אלקים רוח נשברת» — «לב נשבר ונדרכה אלקים לא תבזה».

* * *

מגילה ו': «אם יאמר לך אדם יגעתי ומצאתי תאمين, לא יגעתי ומצאתי אל תאמין וכו'» ע"ש.

אם חוץ מצאו לנכון להודיע ולפרנסם שם יאמר לך אדם לא יגעתי ומצאתי אל תאמין הרי נראה מזה שטבע בני אדם להאמין שגם בלי عمل ויגיעת יכולים למצוא דברי תורה ולהגיע אל הכל כמציאות בשוק הבאה בהיסח הדעת. ומה מאי יש להשתומם על טפשות צו, המצו' בבני אדם, כפי שמכח מרברי חוץ שבאו להוציא הטעות הזאת.

* * *

שלש פעמים בשנה וגוז'.

החיים הרוחניים — «חיים ברצונו» — התורה והמצוה, החיים הגשמיים — «איסטכל באורייתא וברא עלמא». יש מצות שנן بلا הפסק, כיראה, אהבה ואמונה, שנן כאיר לנשימה, ויש שנן בכל יום, אכילה, ויש לפרקים — והן ברפואה —

קפח

אור

шибיבי אור

יהל

מעט המחויק את המרובה», הרי כזאת מצה — כזית אחד דיו לשנה שלמה, בדומה להזה — «שלש פעמים בשנה יראה» וגוי.

כשם שברפואת הגוף לא יועילו כל כוונות טובות, אם לא יבלע עצם התרופה ממש, כן ברפואת הנפש — רפואת המצאות, אם לא יקיימן בפועל — מכין אותו עד שתצא נפשו, אם כי יכוון לכל סודותיהן הטמיירים.

מאיידך גיסא — החולה בגוף אם רק קיבל תרופתו במידה הראויה, אין לו שום צורך בכוננה. לא כן ברפואת המצאות — אם לא ידע כלל שהוא עושה מצאה לא יצא, הרי כמה גדול כה הכוונה של מצאה — רגע אחד לשנה שלמה.

* * *

כבעולם הגשמי — שככל אדם באין יוצא צרייך שמירה שלא יחלה — כן בעולם הרוחני. הרי למדנו «צוז את אהרן» — אין צוז אלא זירוז, וביתר צרייך הכתוב לזרז במקום שיש חסרונו כليس (עי' תומ"ב). ולמי מזרזין כאן? לאהרן קדוש ד', שעליו נאמר «תומיך ואוריך לאיש הסידך». ולא בחסרונו כיס ממש, אלא במניעת הריווח בלבד (עי' במפרשים שם), גם בכזה צרייך הכתוב לזרז ביותר — את אהרן!.

«גָּל עִנֵּי וְאַבִּיטָה נְפָלוֹת מִתּוֹרָתֶךָ», «פְּלָאוֹת עֲדוֹתִיךְ עַל כָּן נְצֻרָתָם נְפָשָׁיִךְ». הפליהה تعורר את הויהיות היתרתה והשמירה המעליה, לבן «גָּל עִנֵּי» וגוי — ואנצרם ואশمرם. הנה הפליהה הגדולה ביותר — הבריאה, אין גדול בבריאות כהאדם, ואין גדול באדם — כנשתחו, וזהי הפליהה העצומה ביותר — ההרכבה הזאת של הגוף והנפש, שהגדול והקדוש ביותר עדיין קשור לגס ביותר ומשום כך חזוד ב מגונה ביותר — ומשום כך צרייך זירוז!

* * *

«ברוך המקום ברוך הוא» — נגלה ונסתה. «ברוך שנתן תורה לעמו ישראל» — ע"י התורה מתקשרים הנגלה והנסטה, «בנגד ארבעה בניים דיברה תורה» — שאף החכם צרייך לימוד, ומה תשובתו? «אין מפטידין אחר הפסח אפיקומן», שישאר טעם פסח באחרונה, היינו המטרה שיתה' האדם ער תמיד ברגע זו של שליטת המחשבה — שאכלו לשם פסח!, וזהו שהחכם ביותר צרייך יגיעה עליו. גם הרשות דיברה תורה בנגדו, כי אף הרשות ביותר עדיין קשור במידה מה לישראל, «ותשב אנווע עד דכא» — עד דכדוכה של נפש, בל ידח ממנו נדח! והבחינה ע"ז: «הקהה את שינויו», ורק לפיו שהוצאה את עצמו מן הכלל לבן כפר בעיקר, אבל בקרבו הוא יודע ברור כי אין לו שום יסוד לכפירתו.

«ואף אתה הקהה את שינויו ואמר לו» וכו'. גדר «הקהה» — שלא ירגיש טעם, ושוב לא ירשע. גם קללת הנחש המתואה הוא «זעפר תאכל» וגוי, היינו שלא יטעם מזומה, וממי שכבר אבד לו לגמרי הטעם הרוחני — עפר לחמו. אמנם

קפט יהל א/or שביבי או/or

האדם עד הרגע האחרון של דכדוך נפשו מרגיש עוד מה זאת אבידת כל טעם רוחני, רק אם אין שום ל�� לו בו החובע אותו לשוב — איןנו נגאל, אין לנו תיקון עוד.

גדר ד' בנים יכול להמצא בכל אדם יהידי, שכולל בו כל הארבעה, רגע חכם — רגע רשע וכו'. והעיקר שעל האדם להתאמץ להיות מקשר לשמים אף בעת שהוא רשע ח"ו — שלא ינתק הפטייל האחרון!

* * *

«וערבה לד' מנהת יהודה וגוי וקרבתם אליכם למשפט והייתי עד ממהר» וגוי, איזה המשך מזור, אדרבה, הרי זה היפרק של «וערבה»? אבל זהו מرحמי שמים — שרואה הכל בראש אחד. הבו"ת רואה את העתיד המזהיר באותו רגע שהוא העד לכל חטא ואשמה, וזהו שאמר «אני ד' לא שניתי», וכן אתם בני יעקב תוכלו לראות זאת ממה ש«לא כליתם» — שה אחת בין שבעים זרים. «הן הן גבורותינו» וכו'. וזהו גם «וערבה לד' מנהת יהודה» וגוי. במנחה כתיב «נפש כי תקריב», היינו המעלה הנחשבת ונמדדת בערך המצב ולא בערך העצימות, שלפי ערך העניות — המנחה כנפש תיחסב. והעיקר — המבט הרוחני, הגלות המרתה הרי היא סימן להגברת החטאיהם, ובכ"ז — בנים! אף אם שוכבים. אחד רואה העונש והיסורים, והשני רואה את המוסר וرحמי האב בתוך העונש והיסורים הללו, כמו «המAIR לארכז וכו' — ברחמים». יש רואים גדולות הבו"ת רק בעצם זריחת המשם, אבל יש רואים ראה יותר פנימית — «ברחמים» — למי ובשביל מי הוא מאיר?

* * *

משנה יומא י"ה: «מסרוּהוּ זקנֵי ב"ד וכו', משביעין אלו עלייך וכו', הוא פורש וboneה והן פורשין וboneין». ובגמ' : «הוא פורש וboneה — שחשדוּהוּ צדוקי, והם פורשין וboneין — כדורי'ל דאמר החושד בכשרים» וכו'. ותמונה, על מה הוא boneה? אדרבה הלא אר"י (מו"ק י"ח): «יהא חלקו עם מי שחוּשׁ דין אותו ואין בו»? אבל כבר אחוז'ל עוד שם: «אין אדם נחשד בדבר אלא א"כ עשה, ואם לא עשה כלו — עשה מקצתו, ואם לא עשה מקצתו — הרהר בלבו לעשותו, ואם לא הרהר בלבו לעשותו — ראה אחרים ושותה» ע"ש. וזהו שפורש וboneה — על שחשדוּהוּ, אף כי יודע בעצמו שאין בו, אבל שמא מידי הרהור לא יצא, ואולי ראה אחרים ושותה, כי מי יודע שיעורם של אלו? או עכ"פ למדנו שעל זאת יש לבכות!?

* * *

יומא פ"ו: «תניא, ה' ר"מ אומר, גדולה תשובה — שבשביל יחיד שעשה

תשובה, מוחלין לו ולכל העולם כולם, שנאמר, ארפא משובתם אוהבם נדבה כי שב אפי ממנו, מהם לא נאמר אלא ממו".

ובמה על האדם להטעור שסבירות לבו מעט לשמים, בפעולה אחת נבונת, במחשבה יותר רצוי — כמווז"ל (קידושין מ"ט) "ע"מ שאני צדיק וכו' שמא הרהר תשובה בדעתו — יכול להציל עצמו וכל העולם כלו הישוער גמ"ח כזה? וכבר כתוב הרמב"ן ז"ל שישורי אイוב כל ימי חייו של אדם אינם מגיעים אף לרגע אחד של ישורי גיהנם. א"כ המציל "עולם כלו" מיסורים נצחיים כלום יש לך גמ"ח ופיקוח נפש והטבה גדולה מזו".

* * *

שה"ש א': "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין" העניין עמוק ונפלא, שמלבד ההשפעה הגדולה היוצאה מадון כל המעשים יתב"ש — והרי ההטבה גדולה למכביר — אבל מה שידע את עצם החביבות, שהוא נשיקת פיון, בידעי מי הוא הנושא — זה יקר אצלי עוד יותר יותר מההשפעה עצמה, וכענין "זה היום עשת ד' נגילה ונשמה בו", פירוש: אם כי הישועה גדולה עד מאד וההצלחה מרובה, בכ"ז "נגילה ונשמה בו", כי עיקר שמחתי בו — בהקב"ה שהוא יותר יקר לי מהכל. וזהו "כי טובים דודיך", היינו האהבה עצמה, כשהאני מתבונן ויודע מי אוהב אותו, טוב לי זאת — "מיין", מההטבה עצמה! וכן מורה עניין חג הסוכות על "ענני הכבוד", להורות: כי כל הישועה בטל ערכה לעומת עצם הכבוד של התקרובותנו לד' אלקינו, שזה נעלם ומרומם על כל הישועה, והוא כתשרה גדולה ממלך אדר, ואעפ"כ שיווי התשורה בטל לעומת אותן הכבוד הכלול בה.

* * *

שה"ש ג': "על משכבי בלילות בקשותי את אהבתה נפשי בקשתיו ולא מצאתיו". על משכבי בלילות — בעת המנוחה והמרגוע שאו יתעורר לפעם רעיון האדם לבקש את אהבתה נפשו — את האמת. והנה כל ענייני עווה"ז רק בדיון יסודם, ו מבחוץ יתראה ברק הנעם, אבל כשבקשתי את אהבתה נפשי, היינו לאחר החיפוש באור השכל היטב, לא מצאתי, כי בעיקרם הבלῆ מה, מעשים תעთעים, וכל חי עווה"ז "כצל עובר", כלומר: כהצל שאין לו מציאות אלא משילת האור, וכשנראת צל מרחוק ידמה לנו כאילו יש בו ממש, אבל כשראק נתקרב אליו לאור בנגדו, מיד — ונסו הצללים! וזהו מ"ש החסיד בחו"ה ש"בשם שמעט מן האור דוחה הרבה מן החושך, כן מעט מן האמת דוחה הרבה מהשקר".

* * *

"מצאוני השומרים הסובבים בעיר את אהבתה נפשי ראייתם". השומרים — אלו גדולי ישראל השומרים את התורה, וידעת כי את אהבתה נפשי ראייתם!

א/or שבייבי או/or יהל קצא

הנה אתה, בן אדם, כשהטראה אחד מרים אבן או משא אשר לא יכולת אתה להרימנו הלא תתפלא על כחו וגבורתו? א"כ ראה והשתומם האיך בן אדם אחר, בן אדם כמותך, מתגבר על יצרו במדעה זו, שלט ברוחו, בשקיידה גדולה, ביגיעת רbeta, בכח נורא, בביטול כל הרצונות, בסדר ומשטר מדוק, מבקר עד ערב, يوم ולילה, יום אחר יום, בלי הפסק, בלי מנotta, חמיד — נגד רצונו, נגד טבעו, לוחם בכל עז, ואילו אתה אף בעות שכבר יعلا על רוחך לקים בידך אייזו הנגשה טוביה וישראל אחת, כמה לא תוכל לשומרה כתיקונה אפיי يوم אחד. אם תסתכל היטב ותבין כל זאת, הרי תעמוד מרעד-מודען בראשך שאדם במוחו עושה ועשה כל זאת, ואין לך אף השערת קלה איך יוכל איש ילודasha אלה להגיע למדרגה גבוהה כזו? אל תתחמה על זאת, כי אין טבע התורה הק' «אש אוכלה אש» — משברת ומכוונעה כל הטבעים כולם, בכהה גם להמתיק ולקיים כל העידונים והתענוגים האמיתיים לנפשך, כי «אין חיים אלא תורה», ובכן תאמר אכן ראיתי או/or — כי את שאהבה נפשי אתם ראייתם!

* * *

שה"ש ד': «הנך יפה רעייתי הנך יפה עיניך יוננים» וגוי, אחוזל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה): «עינה ולבא תרי סרסורי דחטא». העין רואה וhalb חומד — אבות הטומאה הם, שמוציאין את האדם מן העולם. הרי הקנאה, שאינו עושה שום דבר, רק העין רואה, ואף על פי כן יש לה כח ארסי עד שמרקם עצמותיו עיי הבטה בעלמאו הלב — חומד כל התאותו!. אבל את — עיניך יוננים — שאינה חומדת אלא בן זוגה, ולא של אחרים.

«מבعد לצמתק וגוי שגלו מהר גלעד», שם רדף לבן את יעקב אבינו (עי' פירושי), הנה עבד אצל עשרים שנה, ואכלו חרב ביום וקרח בלילה, ובכ"ז לא מצא לבן מאומה בידו משלו. ואחוזל (מס' ע"ז כ"ד) שוף מהט לא שאל מהותנו שללא ברשות, ואף שהיה חתנו ומנהל עסקיו, ונתרברך בגלו, ורימה אותו זה — כשורות ראש, הא למדנו מהי עין טובת — שאינו חומד את של אחרים.

* * *

תהלים קי"ד: «הים ראה וינס» וגוי. ובמדרשו שוח"ט שם: «ראה ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקב"ה ינוס הים מפני הנס, שנאמר וייעז בגדו וינס וגוי, אף הים יהיה נס מפניו». הנה יוסף ה"י בכחו לעמוד נגד אשת פוטיפר ולחוציא בגדו מידה, אך כתוב הרמב"ן שזה ה"י נגד מדת ישרו של יוסף הצדיק לעמוד נגד אשת אדונו, הרי"ז הכרת הטוב באופן נפלא מאד, כי ודאי עלה גם על דעתו של יוסף שתוכל להעליל עליו בזאת, וاعפ"כ הניח בגדו בידה, רק מפני שזה נגד כבוד גברתו כמ"ש הרמב"ן, ומפני עוצם גדלות המעללה של הכרת הטוב מצד יוסף — ראה הים וינס!

קצב

אור

שביבי אור

יהל

* * *

“ונשאתי לכל המקום בעבורם”, מכאן שתלמיד חכם אשר אינו מרגיש כי כל העולם חי בזכותו, הרי הוא בבחינת מגלה פנים בתורה ח”ז.

* * *

שבת ק”ה: “רשב”א אומר העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוא, הא למה זה דומה לס”ת שנשraphה”. ויש להבין הא בס”ת שנשraphה אמרינו שם (מו”ק כ”ז) דוקא בזורע וכמעשה שהי’ — משום חילול השם? וצ”ל אכן הבי נמי, כיון דכל עיקר הצער על שריפת ס”ת הוא חילול כבודה, דהיינו המירות על לבון כבוד שמים הנעשה בידי אדם, א”כ גם מיתה אדם ש” אין הערוד ממית אלא החטא ממית”, תיא לבון שמים, מה שראויים את עונש החטא שהביא האדם על עצמו — את המיתה.

* * *

קהלת ב’: “וראיתי אני שיש יתרון לחכמה מן הסכלות ביתרון האור מן החשך”, פירוש: אם כי החכמה דע להבינה מצד החכמה עצמה, מ”מ יש יתרון בזה אם יכירנה מצד הסכלות, ביתרון האור מן החושך — בראותו החשכה כנגדו. וזהו מה שאנו מקריבים בתודה לד’ ע’, פריט בzag הסוכות כנגד ע’, אומות, להורות על הכרתנו ביתרון חסיד ד’, علينا שבחר בנו מכל העמים, וכענין אשר אנחנו מברכים את המעליה שבברכות — “אשר בחר בנו מכל העמים”. ולכארה הוא בעיני צדות עין, וכי מה אייכפת לנו אילו בחר גם בכל העמים? וכן ביקש משה רבינו (שםות ל”ג) “ובמה יודע אפוא וגוי, ונפלינו אני ועمر” וגוי — שלא תשראה שכינה על אומות העולם, ולמה זאת דוקא? אלא מפני שעיקר ההכרה יוצאה מיתרון האור על החושך, לכן הותר לנו לבקש שנייה מצוינים ונבדלים מכל העמים, כדי להכיר טובת ד’, וחסדו علينا גם בזאת.

* * *

ענין “נס” הוא כבעל הבירה המציצ ואומר ראו, הנני!. ונמצא באמת כי הנס מורה גם על הטבע, שכלו נסים נטיריים כמו רם-בנ”. וזהו מה שמדליקים בחנוכה שמונה ימים, אם כי בשbill يوم אחד הי’ די שמן, אלא מפני שמענין הנס יוכר שגם הטבע “נס” הוא, כמו שחסיד בחוץ שער חשבון הנפש, חשבון כ”ג ד”ה ו “אל ישיאך סכלותך” וכו’. לכן אנו עושים זכר זה שמונה ימים, להורות כי גם הטבע כגרוץ ביד החוצב,ומי שאומר לחומץ וידליק הוא אומר גם לשמן וידליק!.

* * *

יעקב ועשיו הם שני הטעמיות: יעקב בחר לו עוזה”ב ועשה — עוזה”ז, אבל לא במובן הפשטוט, כי זה לא יתכן, שיעקב כאילו וויתר על כל ענייני העולם הזה

אנו רם שביבי אור יחל קצג

וכמובן בכם"ק בתורה, והלא חסדי ד', והטבתו בלי גבול,ומי שמקורו עמדו הרי מקשר הוא עם הטוב והעוג האמתי, אבל העניין הוא שעשו בחר רק במה שהעינים רואות מבחן אצל היוצא מהאלין, ויעקב בחר בעיקר, נמצא כי אכן יעקב אוכל בעזה את העוגה העקירה ונוחת גם עולם הבא, אבל עשו כל הנאותיו רק בדמיון יסודם, למראית עין, כות שרדף ורץ אחריו האושר המדומה ובפנימיות לבו מרגיש הוא כי הבל אסף בחפניו — את הצל חטף בידו?

זהנה התבואה: בשעה שרואים את השדה הירוק יפה המראה עם הגבעולים הגבוהים והשבלים הנאים — הרואה מבחוץ מדמה בדעתו שהוא כל עמל בעל השדה, אבל האמת היא כי כל אשר רואה לפני בהוד והדר, הכל מוץ ותבן, ככל ישא הרות, רק בתוכם שם חבויה, וטמונה אייזו נקודה שאין רואים אותה מבחוץ כלל, והיא רק היא העיקר! ואכן לה ושבילה עמל בעל השדה, חרש, זרע וקצר, ואת"כ יאוסף אל ביתו תבואה השדה!

* * *

„והי אם שמע תשמעו וגוי. ונתתי עשב בshed"ך וגוי. רבים שואלים על מה שלא נרמז בתזה"ק הייעוד הנוצחי של שכר עזה"ב, ורק שכר גשמי נתרש. אבל העניין הוא שבעד קיום התורה והמצוות אין הדיבור כלל על שלומין וגמר, כי לא ניתנו המצוות ע"מ לשלם, אלא שכר מצוה — מצוה! וזהו „והי אם שמע תשמעו“ — „אם שמע בישן תשמעו מחדש“ (עי' ברכות מ') א"כ שכרם בידם, וכבר ירגשו כל טעם העוג האמתי הנוצחי ע"י עצם שמירת התורה, אבל יעדת התורה שם ישמעו אל מצוות השם מותרות להם כל הנאות עזה"ז, שכבר רצונם ורצון ד' — אחד, ולכון אמר „השמרו לכם פן יפתח לבבכם“ וגוי, כי אז יוכרחו לשוב תחת עול התלמידות, להפרישם מתחנוגי עזה"ז, שאמנם ודאי כוונת התורה למלאות כל רצונות האדם, אבל רק בתנאי אם יטהרם שלא תהי' תכלית רצונו התאהה בלבד, אלא שיעשה רצונו כרצון הש"ית, אז הותר לו הכל, כי יודע הבויה"ת את מכונת האדם הלוות, כי רק בעת שכל מעשי מסורים לשמיים, או בראיא הוא בנפשו ומסוגל להתענג על חייו, ורק יראת ד' תוסף ימים, חיים ועוג — עד נצח!

* * *

„אנכי ד' אלקייך אשר הוציאתיך מארץ מצרים“ יציאת מצרים היא דבר שבחוש, ואיך יתכן שהחוש יכיר את הבלתי מוחש? הלא אלקיהם קדושים אינו גופו ולא ישיגו משיגי הגוף, ואם תאמר — השכל? הרי הוא אינו צריך למופתים, ויבין אמיתותו יתב' מהיובי השכל בלבד. אבל העניין הוא כי חפץ ד', שכל חושי האדם יתאחדו בעבודתו יתב' עם השכל, לנכון הכתירים במופתים מוחשיים וזה מחייב שני יסודות: א) אחריו שאמות ישראלי בינוי על טהרת ההכרה ללא שום

קדץ**אור****שביבי אור****יהל**

ערובוב, הרי לא תחנן אלא אחריו טהרת כל כחות החושים והמדות שלא ישאפו לדבר אחר זולת האדק והגכוותה, ב) שאמנם חפץ ד', שככל חושי האדם יזכו להיעידון והעוגג האמתי, אבל בש听课ות שטופות ברוח תאותן אין האדם יכול ליהנות כלל, כאמור"ל שהם מוציאין את האדם מן העולם, א"כ העולם אינו שלו, כי האדם כשהוא במצב שליטה התאותה וסערת רוח המדות, אין מה שייערב לחכו, ורק על ידי טהרת המדות יוכל להגיע להאושר האמתי — "ויתחו את האלקים ויאכלו וישתו".

* * *

מד"ר במדבר: "מאי דכתיב, גرنגה בישועתך ובשם אלקינו נרגול — בשעה שנגלה הקב"ה על ישראל בסיני לחת להם תורה ומצוות, ירדו עמו כ"ב אלף רבעות ש למלאכי השרת וכו', והוא כולם עשויים דגלים שנאמר דגול מרובה, כיוון שראו אותם ישראל מיד נתאו ליעשות דגלים כמותן וכו' מיד אמר הקב"ה למשה עשה אותם דגלים כמו שתאותו, שנאמר איש על דגלו באותות".

נראתה בזה שהמלאכים הרי משללי חומר מה אין בהם לא שנאה ולא קנאה ולא תחרות, ולכנון "כולם ברורים כולם ברורים וכו', וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמיים זה מזה, ונונתנים רשות זה לזה, והענין הוא שככל הפירוד בא מסיבת המדות והתכונות השונות בין איש לרעהו, מקורן — החומר", ולכנון לא יוכל להתאחד בסדר ומשטר אחד. וכמו שבאמת פחד משה מזה כמ"ש חז"ל שם שבשעה שאמր הקב"ה למשה עשה אותם דגלים כמו שתאותו, התחיל משה להיות ש"בשעה שאמר הקב"ה למשה עשה אותם דגלים כמו שתאותו, התחיל משה להיות מציר, אמר עכשו עתידה המתלוκת להנתן בין השבטים וכו' ע"ש. לא כן מלאכי מעלה — הכל לפי המדרגה, שככל מלאך הרואה איזו מעלה שהיא בחבירו, אינו מתקנא בו, אדרבה, מרומם אותו עליו, "וכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמיים זה מזה ונונתנים רשות זה לזה" — אחדות שלמה. וזה "דגול מרובה" — כאחד ממש, כיוון שראו ישראל כן, מיד התאו גם הם לדגלים — להיות כמלאכי השרת זו. "מיד אמר הקב"ה למשה עשה אותם דגלים כמו שתאותו" וכו'. הנה לפי המבואר הגיעו אוי בני למעלה הגבוהה ביותר של "ולבי חל בקרבי", מכיוון שבערה בהם אש קודש, התשוקה להיות כמלאכי השרת, נסתלק מהם כל פירוד לבבות, וכל מדותיהם היו רצויות רק לромם זה שיש לו מעלה יתרה. יהודה בראש — אם כי ראובן הבכור — ואין מתקנא בו, ישבר וזבולון אצל יהודה וכו' וכן כולם, ואין שנאה, ואין קנאה, ואין תחרות. "ימלא ד' כל משאלותיכם" — שנסתיעו מן השמים להיות חונים כן כמו שתאותו, שהבא לטהר מסייעין אותו. "איש על דגלו באותות" — שככל אחד מצטיין במעלהו; זה בתורתו, זה ביראתו, זה במדת החסד שבו וכו' ואין שנאה ותחרות, בעניין "האמת והשלום אהבו"!

קצת
אור
шибבי אוֹר
יהל

* * *

נס חנכה. הנה אנחנו עם ישראל שומרים על כל המאורעות וההרפתקאות שעברו علينا מיום הייתנו לגוי. על כל מקרה טוב, ישועת ד' שהופיעה לנו מוקדם קדמה, חוגגים אנו יום זה לזכרון יום טוב ושמחה. גם כל העמים תוגגים ימי זכרוניותיהם, אבל מה רב ההבדל! הם שמחים לזכרון איזו הצלחה שקרתה להם, מתויקים את הצלחה בידם ומתענגים בה, ואילו אנחנו אין לנו מעצמה מכל אלה, «זוכה אלקים ואהמי», בראותי כל עיר על תלה בניו, אבל עיר האלקים מושפת עד שאל תחתית». איך לשמחה מה זו עשו? אנחנו אלה פה היום מעוני גולה, נתונים למשתה ולהרפה, פחד מוות מרחף על ראינו, ועוד נמצא עוז, אחרי עבר אלפיים וארבעים וחמש שנים, שנגלהה או علينا ישועת ד' לאבות אבותינו, להדליך נרות ולברך עליהם ג', ברכות בקול המון חוגג, בשעה שאנו אנו בטוחים בחיננו וברכושנו וכל אשר לנו, איך תיולד השמחה? מה יתנו ומה יוסיפו לנו זכרונות קדמוניות?!

התשובה לזה — הלא מה הנרות עצמן? הנה נס גדול הי' לכל האומה שנמסרו רבים בידי מעטים, ובוגדים בידי חלשים, נצחון הצלחת כל חי האומה כולה, ולבטוף קובעים זכרון עצם הנס רק — בנרות? מה מה הנרות? שטמאו כל השמנים, והי' הנס שהDALIKO ממה שנמצא שמן טהור ליום אחד — שמונה ימים, ומאי כולי האי? וגם מה היא טומאת שמנים הלא איזה אלא מדרבן?

אבל הלא גדלות וגאות ישמעונו בזה, להודיע ולהודיע כי לא ככל העמים בית ישראל, רכוש האומות הם גופם וצרכי הגוף, לא בן אני עם ישראל. עיקר הרכוש שלנו הם הנפש וצרכי הנפש, וכמ"ש הר"י ז"ל בשערת עה"פ «זה היום עשה ד' נגילה ונשמחה בו». הנה אמת כי היום יום ישועה ופדות חומרי כייציאת מצרים, אבל אנחנו נגילה ונשמחה בו — בהקב"ה, הינו בתגלות כבוד השiert ובהכרת מלכותו שבאה על ידי הופעת הנס בעולם, וזה אינו בטל לעולם.

וכן אנו אומרים בכל יום «לאיל ברוך נעימות יתנו זכו» כי הוא לבדו פועל גבורות, עשה חדשות, בעל מלחמות וגו', פרוש: מה שאנו נתונים נעימות זמירות למלך חי וקיים, הנה בעיקר לא על הגבורות ולא על המלחמות, אלא על מה שרואים כי הוא הפועל גבירות, הוא עשה החדשות, הוא בעל המלחמות וכו' (זהו «נורא תהילות»: העיקר שהוא אדון הנפלאות).

* * *

אחו"ל (ב"מ ל"ג) בעי מגני רב חסדא מרב הונא, תלמיד וצריך לו רבו מהו? אם רבו זה קודם לאביו לעניין אבידתך, א"ל חסדא חסדא לא צריכנא לך, את צריכת לי, עד ארבעין שניין איקפדי אהדי ולא עילתי לאבי הדדי, יתיב רב חסדא ארבעין תעניתא משום דחלש דעתך' דרב הונא, יתיב רב הונא ארבעין

קצוץ**אור****שביבי אור****יהל**

תעניתא משום דחשי ר' רב חסדא ע"כ, ויש להתבונן שעיננו כל אחד נפשו מ' תעניות, והי' להם להתראות ולהתפיס תיכף?

אבל כבר אה"כ על השבטים הקדושים «ולא יכלו דברו לשלום», וכותב רש"י מתוך גנותם למדנו שבhem שלא דברו אחד בפה ואחד בלב, ולמדנו מדת הצדיקים (שהם המכירים עצם ומרגשיהם לבם), הוא מדת האמת להתחאים הלב עם הפה, אבל אם בלב שונא ובפה ידבר שלום, הרי זו שקר, (ודלא כדורות שלנו שמהפכים קערת האמת על פיה, ועוד קוראים לזה נימוס ודרך ארץ), וכן נהגו חז"ל אחריהם, שם מצאו בלבם שלא נטהר מקפידה, שמרו להיות אנשי אמת שלא להתנגד כאוחבים.

אה"כ למדנו עניין נורא, שעד ארבעים שנה אם הרגינוו עוד משחו קפidea לא עילו גבי הדדי — בשבייל האמת שלא יופגמ, ועל מה שתקפidea לא נתקבלה למורי ע"ז באמת עינו נפשם מ' תעניות, הלא תראה כמה גדלה קדושתם, אבל עכ"פ עד כמה הרגינוו לבם, ובחנו מצפונם, ועמדו על המשמר!

* * *

לימוד התורה!, מצינו עיקרת המחשבה — לשם ושלא לשם, הרי שניים שלומדים בשווה ואין בפועלם שום היבר, ומ"מ הר גדול מבידיל ביניהם, לשם הוא ה��ילת הבשגב שאין לעלה היינו, «וכל חפציך לא ישוו בת» — «תלמוד תורה נגד כולם», ושלא לשם — יש מדרגה שנוח לו שלא נברא, ושההפקה שליתו על פניו, הרי שאין דבר שיתחלק לפי המחשבה בלימוד התורה, וכן שניינו באבות פ"ד, ר"י בר"י אומר הלומד ע"מ למד — מספיקין בידו ללימוד וללמידה, והלומד ע"מ לעשות — מספיקין בידו ללימוד וללמידה לשמר ולבנות, הרי רק הבדל המחשבה מחלוקת ביניהם, עד שלזה אין מספיקין בידו רק ללימוד וללמידה, ולהשני מספיקין אף לשמר ולבנות.

ההבדל מבואר, כי המעשה והמחשבה רחוקים זה מזה מרחק רב, כל מעשה מוגבל במקום ובזמן, «לכל תבלה ראיתי קץ», ואף המכונות הייתן חזוקות מוגבלות הן, עד שלבסוף יש להם קץ וסוף, שכולם הם תחת השימוש, משא"כ המחשבה היא כח נצחי שאין לו קץ ותוכלית לא בזמן ולא במקום, וכבר אה"כ ארץ ימים בימינה בשמאלת עשר וכבוד, ואחיז"ל למיימנים בה ארץ ימים ולמשמאליים בון עשר וכבוד, וכן — כתיב מעל שמים חסך וכתיב עד שמים חסך — כאן בעוסקים לשם, כאן בעוסקים שלא לשם, הרי שעכ"פ ודאי אין הקב"ה מקפח שום שבר המעשת, אלא מפני שהמעשה מוגבל רק עד שמים, וכן הגמול — שבר עזה", שהוא עושר וכבוד, אבל העוסק לשם, עיקר מלאכתו במחשבה, שהיא בלתי מוגבלת, וכן גם שכרו בלתי מוגבל — ארץ ימים — מעל שמים, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל, בשבר בלתי מוגבל בשכר נצחי, וזה לא יכול להיות بعد מעשה מוגבל, רק

קצוץ יהל שביבי א/or אור

פרי המחשבה הטהורה — היוצאת מהנשמה העליונה, שהיא עצם רוחני — מתחת כסא הכבוד, כי כל לבבות דורש ד', וכל יצר מחשבות — היצרה של המחשבה שהיא טמונה במוח ובלב — רחמנא לבא בעי!»

* * *

אר"ש בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחויק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר ד' עז לעמו יתנו ד' יברך את עמו בשלום, הנגה השלום הוא כלל המדאות הטובות — להיות מסור לאחיו בני עמו, ולהרגיש כי אין בעצםו — יותר מזולתו — מאומה!, רק הוא חלק אחד מעם ד', וכל חלק בהכרח שיתאים עם כל החלקים, ובכח נעשה השלים — שהוא שלום!, ורגש נעה קשור בכל שמירת התורה, כאמור הלל הוקן לאותו גר שבא להתגיר — ואהבת לרעך כמוך הוא כלל התורה, ואידך פירושא הוא זיל גמור, הרי שמעלת המדאות הוא הבסיס ל תורה — הכלים, שיוכל לקבל כל חכמה ומדע, כי אם לבו שקווע ברדיפת אחיהם בקנאה ומחולקת, אין מקום לעיון תוריי בלבו, אבל אם לבו טוב, ושלום יקרה לכל אחיו, מוכן הוא לקבל הברכה — ברכת ד', שהוא עסוק התורה"ק, כאמור ד' עז לעמו יתנו וגנו, «אין עז אלא תורה», וזהו לא מצא הקב"ה כלי מחויק ברכה לישראל אלא השלום!»

* * *

שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד ג' הנגה נפלאות ידובר בו, בטהרת המחשבה, ביסוד הראשי — האמונה הקדושה התלויה בלבב, הרי עיקרה מסורתה להאדם עצמו, א"כ קיבלתו על מלכות שמים בקר וערב, הלא כך היל להאדם לומר אני מאמין שד' אלקינו ד' אחת, זה כמעיד על עצמו ומדבר אל לבו, ומה זאת שציוותה התורה שיקבל עליו מלכות שמים — כדבר אל זולתו? — שמע ישראל ג' אמןם כן — בתחילת המצווה העקרית והראשונה, בקום אדם בברק לקבל עליו על מלכות שמים באהבה, ידע נא כי תורה זו לא לעצמו בלבד נמסרה, רק לכל ישראל!, ועליו לשמר קו המשקלות שיקשר כל ישראל לאגודה אחת לאבינו שבשמים, וכןן כל אחד עומד ומדבר במלמד תורה לישראל אחר זולתו, וצועק בקול «שמע ישראל!», שדווג גם לחבירו — שייהי אף הוא מאמין באמונה שלמה בד' אחד ג'.

לזאת בכלל אגודה וחברה שעושים לתורה ולתעוזה, על כל אחד לשמר רוחו שלא יחפו על להיות אפופטרופוס על התורה"ק, כאילו כל התורה רק לו ניתנה, ועייז' מדהה לפעים אנשים מישראל מלזכות במעלות עוסקי התורה זמקימי מצותי!, וגורם לעצמו להמנות ח"ז בין כת שונאי ד' (כאשר ביאר הרוי בשע"ת), בזה שלא יחפו גם אחר יקח חלק במצבה אשר עוסק, ולא כן הכוונה בקבלת על מלכותו יתב', אמרו — שמע ישראל וגוי — לזכות כל אחיו אותו יחד באמונה הטהורה והצロפה, ובכח נקרא קבלת על מלכות שמים שלמה ג'.

קצת

אור

שביבי אור

יהל

* * *

וערבה לד' מנהת יהודה וגוי וקרבתி אליכם למשפט והייתי עד מהר וגוי, — על כל העבירות היותר חמורות, והרי"ז היפוך וערבה ?, (עמ"ש למללה ג"כ בזה), אבל כ"ז חסד ד' על עמו, כי המשפט והדין נופל רק על שני צדדים, שיש גם להטבע וגם להנתקע איזה זכות וספק בצדתו, הרי שהנתבע מוחזק והתובע עליו להוציא, אם כי בצדך, בכ"ז עליו לגשת לדין, אבל עבד שרבו מקרבו לדין וממהר להעיד אותו — הרב שראה בעצמו מרוי עבדו — איזה דין ומשפט להם ?, יעשה הרב את שלו כי בידו הוא, ואין לו ספק.

לכן אף אם "וקרבתי אליכם למשפט והייתי עד מהר", — שהידיעה ברורה עוד קודם הטענות של הגיידונים, (כי עניין העדות הוא רק אם יש ספק לב"ד על צדקת הטען), ואעפ"כ וקרבתி אליכם למשפט וגוי, מהמשפט הלזה נדע חסדי השיתות, שלא בזה את מנהתו של היותר פושע — כמכשפים ומנאפים והנשבעים בשם ד' לשקר — והוא היותר עני, אף זה יכול למדרגה של וערבה לד' מנהת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות — כימי הבל וכימי נח (עי' מד"ר פ' צו), כאילו לא הי' איש אחר בעולם זולתו, והוא כל העולם !

* * *

כתב הר"י בשע"ת, ולא ימצא איחור התשובה זולתי בעמי הארץ וכו', — הטעם מפני שתוא לאחר המעשה, ואין כבר רתיחה מתאותו, ואיך לא יתחרט ?, הרי"ז לאות כי איןנו מחשב כלל לרביו, והרי הוא כבהתה.

* * *

הסתכל בג' דברים וכו' ולפניהם מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, הרי"ז או מג' דברים שע"י ההסתכלות בהם ניצול האדם שלא יבוא לידי עבירה, והאיך ? — הלא כל דרך איש ישר בעיניו ?, ואם תשאל לשום אדם מה אתה עושה, יענה שהוא אחראי על מעשייו, ו יודע מה הוא עושה, ובodium נותן דין וחשבון לעצמו כי מעשיו נכונים, אכן וזה מה שאמר רבינו איזובי דרך וכו' כל שהיא תפארת לעושי וכו', כלומר, שבעמקי הלבב אדם יודע אם ישר הולך או לא לנין אם יסתכל היטב לפניהם מי הוא עתיד ליתן דין וחשבון, ימצא עם לבבו פנימה הדרך הנבוחת

* * *

לעולם יראה דין עצמו כאילו הרבה מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו, כבר חידש הגרייס ז"ל שככל אדם דין על עצמו, ומכיון שהוא השופט על מעשייו, ידע כי הוזהר על "ושחד לא תקח", היינו מאויי הגוף ותמדת הלבב, "כפי השחד יעור עיני חכמים" — "שחדר הגוף" מסמא אף עיני השכל הבahir — כנסמתו החזובה מתחת כסא כבודו יתבר, וזה "לעולם יראה דין כאילו הרבה מונחת לו בין

קצת יהל שביבי אור אור

ירכתיו", תירך הוא הגות, והזהר האדם לפחד — שלא יהפכו תאות גופו —
חרב על צוארו.

* * *

תהלים קי"ז, הלו את ד' כל גוים שבחוותו כל האמים כי גבר עליינו חסדו וגנו, פסוקים אלו אמרו חנני מישאל ועוזרי' כשבלו מכבשן האש (עי' פסחים קי"ח). ראה נראות נפלאות רומיותם, כי ברגע שני צולו לא הרגיסו הצלתם העצמית כלל, רק ראו קידוש שמו הגדול יחב' לעיני העמים, ותבעו כבוד שמים, באילו היו רואים אחרים יוצאים מכבשן האש, ואמרו הלו את ד' כל גוים וגנו שהרי ראייתם בעיניכם כי גבר עליינו חסדו ואמת ד' לעולם, לכן הלו ייה!

* * *

) לעולם ירגז אדם יצ"ט על יצה"ר, נצח מוטב, ואם לא יעסוק בתורה וכו' (ברכות ה'), מפורש כאן שמדובר זהה לבדו שירגזי וכו' יכול לנצח יצרו, כדי אמר נצח מוטב ואם לאו וכו', ומהו ירגז? פירושי' יעשה אותו מלחמה, והיינו שתחלת כל דבר צריך האדם להכיר שיצרו הארץ הואה השונא הגדל השוכן בbatis נפשו, כי מטבע האדם שאוהב את עצמו ובשרו, וכל אשר לו יתנו بعد נפשו לכן עבודה קשה היא עד מאד, אמנם מי שבא למדה זו של ירגז וכו', ticolut בידו לנצח יצרו — במלחמה הגדולה הללו, ואמרם זל "לעולם" וכו', מורה על עצם הסכנה, שנוצרך לדרגן עולמי — לטרעות מלחמה — بلا הפסק, בלי היסת הדעת כל שהוא, וכולי דאי ואולי ג.

ודע כי לימדונו לנו חז"ל סדר המלחמה ומנו כלי הקרב — ירגז — יעסוק בתורה — יקרא ק"ש — יזכיר לו יום המיתה, כסדר הזה ובכלי דין אלו דוקא, משא"כ אם יעסוק בתורה ולא ירגז, או יקרא ק"ש بلا עסוק בתורה, וכ"ש זכירת יום המות ללא הקודמים לו — אין בהם ההבטחה שניצח, תדע שעשו הרשע אמר "הנה אני הולך למות", הרי שלקח לעצמו תרופה זו של זכרון המיתה, ובכ"ז לא רק שלא התעורר לשוב, אלא גם קלקל לעצמו בזה וסימן — "ולמה זה לי בכורה". וכן הכתוב אומר אכל תשטה וגנו' כי מהר נמות, הרי שמעיקריו המלחמה הוא הסדר שהורונו חז"ל.

והנה מהו יזכיר לו יום המיתה? הווי אומר "לימוד המוסר" — לעורר נפשו ולהזק לבו, לבלי יטה איזן קשבת לטענות היצר, ולהודיע לעצמו על זאת — בזוכרו — בחזרה — בהتابוגנות — ובעזון, ולהגייע שכלה וגם בשרו במרץ עז ותעצומות לידע לרדוף בדרכי השיתות, הרי מה גדול כת עניין "המוסר"!²⁾, שאף לאחר שלא הצליח בתרופות הנפלאות של "ירגזי" ו"יעסק בתורה" ו"יקרא ק"ש", הובטח בזה

²⁾ כאן ואילך רק מפני השימושה.

ר אָוֶר שְׁבִיבִי אֹור יְהֻלָּם

כפי יעלה בידך לשוב מהמלחמה הגדולה הלוזו — עם השונא הגדול השוכן בbatis נפשו — וזר הנצחון על ראשו, אכן ראיינו מכאן פלאות במעטת לימוד המוסר !.

* * *

ב"ב ה). והמשכילים יזהירו וגוי — זה דין הדין אמרת לאmittoo וכיו', ומצדיκ הרבים ככוכבים לעולם ועד — אלו מלמדים תינוקות, ורבנן Mai, אמר רבינה — עצאת השם בגבורתו, הרי שהשכר והאדם בעוה"ב — אחד הוא, דהיינו שהמשכיל על דבר אמרת יזכה להצלחות בעצמו שם, ויש בזה דרגות שונות, יש שיזהירו — כראקיע, ויש — ככוכבים, וגם — כשמש, וב"ז רק משל ומלייצה לשבר את האzon, אבל מדות רוחניות נפלאות מהה בעולם העליון.

הבחינות למלות אלו, נראה עפ"מ"ש הגרייס ז"ל בהא דמס' שבת נ"ה: תמה זכות אבות, וכטב ר"ת בתוס' שם זכות אבות תמה, אבל ברית אבות לא תמה וכו' ע"ש, וביאר הגרייס הכוונה דיש בזה ב' בחינות, א) זכות עצם פעולות הצדיק ולזה יש גבול בעוה"ז, דהיינו שכבר השתמשו הבנים בזכות אבותיהם עד — שתמה זכות אבות, אבל יש בחינה שנייה — שבפועלות השירות והנוכחות של האבות, השרישו בבנייהם מקדושתם וטהרטם — שגם הם ילכו בדרכיהם, ומכאן יוצא — "ברית עולם" ג' הרי שבזה שאנו בנים מתקדשים יותר כאן, הנה מה מתעלים ביותר גם שם, כי תורה דין — דידחו הוא! זהה הבחינה האמורה שיזהירו — כראקיע — ככוכבים — וכשמש, דהיינו שהם עצם מותירים ומארים לבנייהם אחריהם, והוא השכר הגדול הנצחי בכל יפסק לעולם, כי אור הלוז חזר ומקיף כעיגול — מהם לנו, ומאתנו ישוב עוד להעלותם כאמור.

ודע עוד כי הוזהר הזה אינו כאור הגשמי אשר רק מויהיד ומאריך סביבה הדבר אשר מואר על ידו, והוא עצמו אינו מושפע כלל, אבל יצויר כמו חשמל כזה שבזהרו עושה את המוארים על ידו להיות גם הם — חשמל — כמו שהוא ממש ג' הרי נמצא שברגע אי' אף ריבות חשמלים — ים של אורות — מבהיקים ומזהיריים, וכל רגע קטן יתוסף عليهم כהגה וכתנה, בכך נבין קצת עניין "ברית אבות לא תמה", והוא הוא גם מבוא להשגה מהו "נצח".

* * *

אחו"ל (ערכין ט"ז) מעיל מכפר על עון לשח"ר, ומקשיין והא נגעים באים על עון זה, ומשני כאן דאהנו מעשי, כאן דלא אהנו מעשי, הרי גדל המרחק ביניהם, אף כי עון אחד הוא, וזה דאהנו מעשי לא נתכפר לו במעיל והוצרך ליסורים מכוערים כבכל סדר פרשת נגעים, וא"כ מדה טובה מרובה וכו' — המלמד את חבריו תורה — ואהנו מעשי — אעכ"ז שכרו כפול ומכופל, וכמו"כ מצאנו במס' ב"ק צ"ב יחי ראוון וגוי זואת ליהודה, מי גרם לראוון שיוודה — יהודה וכו', ע"ש שהعلاה אותו עבר זה מדרגה אחר מדרגה, ומפורש כמה גדול וכות "אהנו מעשינו"

רא שביבי א/or יהל א/or

שגרם לראובן שיוודה, ובמתיבתא דركיעא ודאי יש שורות ומדרגות, ונמצא התלמיד שמשפר מעשיו מגביה את רבו בשורה גבוהה יותר — מפני שהרב גרם מבואר, ובן התלמיד האווה את רבו, אחת היא המוטל עליו — לראות שהיא "אהנו מעשין"!

* * *

ויהי בימי שופט השופטים — דור ששפט את שופטיו — ויהי רעב בארץ. החיים הרוחניים מכוננים בנגד החיים הגשמיים. מזון הנפש היא התוה"ק, כמאה"כ לבו לחמו בלחמי גגו, והרי האדם הלזה אף שלא יהיה לו שום מחלת ושום פגע, מ"מ יכול למות ולגוע — ללא היכר כלל, רק באפליסט כחותיו — בחסרונו מזון, זהה מחלת הרעב, וכן בדור ששפט את שופטיו — שאין רב ומורה, מזוה גוועת הנפש הרוחנית, אף באין לה שום מחלת אחרת, (וזהו סוד אמדם ז"ל עמי הארץ אינם חיים).

* * *

למנות ימינו.cn הודיע ונביא לבב חכמה, מפורש כי הבאת ה학מה תלוי ב"למנות ימינו", היינו הידיעה לאדם כי ימי ספרדים — עוד מעט ואיננו, וכואורה מי אינו יודע זאת? ואמנם מכאן כה סמיות עני הומר והשפטו הרבה על האדם כולל, עד שדבר ברור כזה ג"כ אינו יודע, תדע שכבר איז'ל איזיל אינש בהאי עלמא וחשיב דידי' הוא תדי' והוא ישתרב בה לדרי דריין, ולכשתתמה תאיך? הא כל הנערדים שעמדו רק על דעתם, וכל הנשים ועמי הארץ, כולט בפה אחד עוניים ואומרים "סוף אדם למות", הנה בפי' יאמר.cn, אבל לא.cn ידמה בלבבו, וכשם שאינך תמה על הבהמה העומדת על האיבוס במנוחה ושלוחה ומעלה גרה, ואינת מבינה כלל כי הסכין מושתו ועומד... כך אל תמה על האדם הלזה הנמשך אחורי ההבל, ואינו דואג על איבוד ימי', וההכרת לומר שבעמוק נפשו רוכצת מין "בהמה" שמעלה גרה בלבו תמיד כי האי עלמא דידי' הוא וכו', כלל הדבר, כל הידע אחריתו לא תערב לו האכילה והשתה' ולא ירדוף אחורי התענוגים, מהו שאמר ר"א שוב يوم אחד לפני מיתתך.

* * *

בראשית כ"ז, ויין שם מזבח ויקרא בשם ד' וגגו, ויכרו שם עבדי יצחק באר, ואבימלך הלק אליו מגרר וגגו, כתוב הספרנו: אחר שהתעורר לקרא בשם ד', קרוי שם עבדיו באר מצלחת בלתי מריבה, ואבימלך הלק אליו לכנות ברית ולא הזיקותו עוד ע"כ, הרי מהו "ארח חייט למלחה למשכיל" — עד אין סוף, וגם ביצחק אבינו העולה התמימה יש מקום לומר: לאחר שהתעורר לקרא וכו', ועכ"פ למדנו כי אם ירצה אדם בהצלחת מעשיו וענינו יקרא עליהם — שם ד'!, ונמצא מעשיו נחתמים בגושפנקא של מלך העולם, הא ודאי שאז יטורו ויבחרו מיד כל המזיקים.

רב

אור

шибבי אור

יהל

* * *

ענין נס חנכה, שאנו חוגגים בהיום — אף שבעו"ה אבדנו מקדש וכחן וכיו' — יש להבזק עפ"י ציר לבן חיל שענד לו המלך אותן כבוד — תמונה המלך על רקע זהב טהור, הרי אף שעצם התשורה יקרה מאד בערכה, בכ"ז נבין כי אין שמחת איש הצבא על זאת, רק על הכבוד הגדול — שהוקירו המלך על כל צבאותיו, וממילא גם אם יארע שנאבד ממנו האות הלווה, אם כי יצטרע על אבדתו, ושאין ביכולתו להתקשת בו וכיו', אעפ"כ יודע כי עיקר עניינו — מה שחפץ המלך ביקרו — איזו בטל!

וללא בפונקי המלכות חוקק בעט עופרת כבשו וגבורתו, וכן הוא עניין שמחתנו בזמן הזה — על הנסים והנפלאות שעשה ד' עמו בימים ההם, שהרי העיקר מה שנגילה ונשמחה בהנס הוא כי חביבין ישראל שנקרו בניהם למקום, וזה לא ישנה לעולם, ובמאת"כ אני ד' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם! (עמ"ש גם למטה).

* * *

חייב אדם לומר מתי הגיעו מעשי אבותי וכיו', כבר שאלו רבים הראי' יתחייב אדם נבער מדעת ושפלה ערך להגיע למעשי האבות הקדושים, אשר בהשכלתם ובינתם הגיעו להציג כל התורה כולה עד שלא ניתנה? אבל כבר אה"כ כי ידעתיו למען אשר יצא את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד' וגוי (בראשית י"ח), הרי מפורש שאברהם אבינו עם כל מדרגותיו ומעלהתו הנפלאות, לא זכה שיאהב אותו הש"ית, רק בדבר זה אשר מצוה לבניו שישמרו ד', א"כ כל אדם לפי השגתו וידיעתו את הש"ית, עיקר עבודתו הוא «למן אשר יצא את בניו», ובזה הגיעו מעשי אבותיו.

* * *

מה יתאונן אדם חי — דיון באשר הוא חי, הרי מה יקר הוא החיים — שבני אדם מזוללים בו, ויוציאר אחד שירד מנכסיו ונעשה עני מדויק אשר רעב לפروسת לחם, ומושליך בחוץ, ללא דירה, ללא מטה, ללא כלים, בחורף עז וקר נורא, ואפסו כוחותיו עד שאין בכחו לקום ממקומו, ונוסף לוות נצטרע בכל גוף, וניגף בכמה מחלות קשות, שהנתנו עומד על סף המוות, ומסביב לו בנחחים ונאנקים כל בניו וב"ב ג"כ ברעב ויסורים כמויהו, הגה מי לא יבין ללבו של המסתכן הלהזה איש אשר יכול יומו ויתאונן על צרותיו כאיווב בשעתו, אבל הכתוב מכירנו גם עליו במצוותו — מה יתאונן אדם חי! שאין עליו כלום להתאונן, כי עשיר הוא עשיר גדול — חי הוא, ודיו באשר הוא חי!

אמנם על מה יש להתאונן? — «גבר על חטאיו»!, מעתה יוציאר היפך, אם מיימי תולדתו חי בטוב ובנעימים לא חסר לו מכל מחמת המשך, והרי הוא יושב תחת גפנו ותאנטו עמו בניו כשתילי זיתים סביר לשלהנו, וכולם בריאות ושלמים בלי שום צער כל שהוא מעולם, והאדם הלווה שחטא אף חטא קל שבקלים

רג א/or שביבי או ריג

וגם בשוגג — חטא מיקרי, הוא יש לו מה לתתאונן ולבכות על רוע מזלו, כאילו היל יטורי איוב אשר מנינו למעלה, ועד כמה רחוקים אנו!, האם נרגיש בכך, האיך נבין אנחנו את החיים?, ומה תוגה יעורר בנו כשלון חטא?, אכן מזה נוכל ללמד עד כמה דעתנו מתאים לדעת תורה!, «כי לא מחשובי — מחשבותיכם, ולא דרכיכם — דרכי נאם ד».

* * *

שיר המעלות ממוקמים וגוי ד' שמעה בקולו תהינה אוניב' קשובות לקול תחנוני, ויש להבין האם הקול הוא עיקר?, הלא עצם הדברים והתחנונים הנה העיקר?, אבל דוד המע"ה אמר — מרוב צרותי ושפנות דעתך — לדבר מה לא אדע כלל, רק — ולואי ד' שמעה בקולו — קול תחנוני, זהו ג"כ הקשיבה לקול שועי מלכי ואלקי כי אליך אתחפל, כלומר, זכות זה יעמוד לי עכ"פ מה שאני פונה בקול אליך — כשאתפלל!.

* * *

משכיל לדוד בהיותו במערת תפלה, הנה קיבץ דוד כל השכלתו בהיותו במערת, ומה עשה תפלה זו, כך מתפללים המשכילים, אז — קולי אל ד' אוזעק קולי אל ד' אתחנן, (וכנ"ל שאעפ"כ יודע אני כי אין לי מה לדבר, רק קולי אל ד' אוזעק ואתחנן — קול דברים ולא יותר, וזה ג"כ אשפוך לפניו שיחי וגוי — שאין לי לפרש דברי בסדר ומשטר, רק אשפוך לפניו — בבת אחת — כל שיחי וצרתי, אשר אספת — בקול).

* * *

מצינו בכמ"ק לשון קשה וכורא בקריעת ים סוף, וכבר שאלנו מאי שייך לשון קשה לפניו יתב', והנראת בזאת כי ד' בחכמה יסדי-ארץ, והמסתכל בעין משכלה על העולם, יראה בכל גרגיר חול וכן בכל טיפת מים — חכמתו יתב', שכן גור בחכמתו להיות במקום זה עפר ובמקום זה מים וכיה, ולפי"ז מובן לשון «קשה» בקריעת ים סוף והדומה לו, שהרי זה נגד החכמה העליונה בביקול להפוך מקום מים ליבשה, וכן כל דבר שהוא למעלה מהתבע, והוא חביבות ישראל לפני המוקם, שעושה להם נסים למעלה מדרך הטבע, כלומר: שائي שכן גור הקב"ה במעשה בראשית, בכ"ז מפני ישראל משתנים הסדרים, וכאמור ראו כמה חבבי אתכם?.

* * *

אות"ל בשכר שאמר יתרו קראן לו ויאכל לחם, זכה ויישבו בניו בלשכת הגזית, עוד אמרו «ויאכל לחם» — שמא ישא אחת מכם, הרי שעכ"פ לא הייתה כוונתו שלמה רק לשם מעלה ההсад, ואפ"ה כמה גדול שכרו לדורי דורות, וצא ותשוב אילו לא קרא יתרו למשה לאכל לחם, הי' נשאר ודאי גוי ערל כמו שהיה, ועל ידי מעשה גמ"ח שלו נעשה חותן משה וכו', ולמה נקרא שמו יתרו — ע"ש

שיתר פרשה אחת בתורה — נפלא ונורא, הלא בתיבה אחת שבתורה כמו גופי הלבות תלויין, והכומר הלזה זכה לבוא תחת כנפי השכינה ולכוון פרשה שלמה כדעת המקום, ונkirאת על שמו, האם יש בכך שכל אנווש להקייף עוזם שכרו, והכל בא לו רק ע"י דיבור אחד של טוביה שאמר קראן לו ויאכל לחם, היינו מעלה של מدت החסד אשר גם היא לא הייתה שלמה בnal, אכן זהו משאזו"ל הוא זהיר במצבה קלה כבתרורה, שאי אתה יודע מthan שכרכן של מצות!.

* * *

שמות ל"ב, ויעמוד משה בשער המחנה ויאמר מי לד' אליו, ויאספו אליו כל בני לוי, והיכן היו כל ישראל? הרי לא עבדו את העגל אלא ג', אף איש מבואר בפרשה, ומכאן שאף אדם שלא נסחף עם הזרם של המתפרצים בעם, ושפט מים רבים אליו לא יגיעו, מ"מ להאסף תחת דגל עובדי ד', עדין רחוק הוא, דהא לא נאספו לקרואתו של משה — מי לד' אליו — רק בני לוי בלבד.

* * *

ויאמר וגוי עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו וגוי, כתב הספורנו: עברו וגוי לכפר על הבלתי חוטאים שלא מיחו בחוטאים, כן לא ימחו בתורגיהם ע"כ, וזהי הערת גדולה לאוֹתָם האנשים שאין בהם העז להתאזור כה למחות בעברי עבירה, לכ�평"ח לא ישלו לשונם דבר און על הוריזים המוחים בהם (כנהוג בין המזון בע"ה), ובזה יכופר להם חטאם מה שתתקו על חילול השם, ולמדנו מכאן יסוד נפלא, שכשם שביל מי שאפשר לו למחות ולא מיחה נתפס עליהם (עי' שבת נ"ד), ושאמנם עיקר חטא כל ישראל במעשה העגל לא הי' רק זאת שלא מיחו, כן מדה בנגד מדה, ומדה טובה מרובה וכו', שנתכפר להם חטאם מה שלא מיחו בחוטאים, בזה שלא מיחו בתורגיהם.

* * *

מגלה אסתר ד', ותקרה אסתר להתרך וגוי ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה וגוי, ויגד לו מרדכי את כל אשר קראהו וגוי, ואחו"ל (במד"ר שם) לדעת מה זה ועל מה זה — אמרה לו להתרך לך אמר לו מימיהם של ישראל לא באו לצרחה כזאת, שמא כפרו ישראל בזה אליו ואנו הוו, ושמא כפרו בלחמות דכתיב בהן מזה ומזה הם כתובים, ויגד לו מרדכי את כל אשר קראהו — אמר לו לך אמר לה בן בנו של קראה בא עלייכם, הה"ד אשר קרד בדרכ.

הנה אם לא יעלה ולא יבוא ארה על ישראל, ונטכס עצה מה לעשות לבטל הגזירות, מובן כי ראשית דבר ישאלו לדעת כל הפרטימ, מי הוא אשר זם כזאת, ובמה כהו גדול, ומה המת הפעולות המctrוכות לעשות בנגדו וכו' וכו', ולאחר ערכית כל התכנית כולה, לא ישכח יראי ד' להעיר שבכ"ז צריכים לעורר רחמי שמיים, ולהתפלל על הצלחת המעשים, אבל ראה כאן בדיקת התיפך, ראשית דבר

אהר שביבי או רה יהל א/or

שאלה אסתור מכיון שמייהם של ישראל לא באו עליהם צרה כזאת, אולי כפרו וכו', וגם מרדי עונה לה בן בנו של קrho בא עליינו, ואח"כ שלח לה לאמור אם החרש תחרישי וכו', הנה לפניו השתדלנים האמיטיים המקורבים למלכו של עולם!, יודעים הם כי בראש וראשונה צרכיהם להשתדל לפניו יתב', ולכך ההכרח לדעת מהו החטא שגרם לצרה, ולכפר על בן"י, ואח"כ מטכסיים עצה בפועלות השיכות לבשר ודם, הנה המשbill המעמיק והמתבונן, יבהיר וишווים מזה — עד כמה רוחקים אנו בכלל — מדעת התורה!

* * *

ויגד. מרדי להתך את כל אשר קrho — בן בנו של קrho בא עליינו, הימה תשובהו שלא כפרו ישראל בזה אליו ואנווה, ולא בלוחות, רק בן בנו של קrho בא עליינו, היינו מדה כנגד מדה — שנתקדרו בעבודת השיזית, והרי"ז גורא ואיום שעבור זה התחייבו כל ישראל כלוי? וכבר אמרו גם בגמ' שנתחייבו מפני שנহנו מסעודהו של אותו רשי, ומה זאת?

אמנם גם כל עיקר תועבה עמלק הוא «אשר קרד בדרכ», וזה חמור יותר מכל עבירות שבתורה, כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה, אבל המקורר הנה לבו לב אבן ולא יכול חטאיו — כשותה שאינו נפגע וכבשר חי אשר לא ירגיש באיזמל, ורחוק הוא מהתשובה, ואה"כ הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי, ומאותו הטעם נהנו אז מסעודהו של אחשורוש, אף שהוציאו שם כל המקדש והשתמשו בהם, זהו שהшиб מרדי להתך — בן בנו של קrho בא עליינו. והמקורר — עבודתו לחם עצמו — להוציא הקוריות, וזה תרופת התורה, כמה"כ הלא בה דברי כאש נאם ד'.

* * *

על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור — להורות על הגסים הנסתרים בדרך הטבע — رغم הגורל אינו מול אלא «נס»!, וכל הסדר בנס פורים ה' מעוטף בדרך טבעי, רק הם ראו יד ד' בכל מעשה, וכמ"ש הרמב"ן שמי שאינו מאמין בנס נסתר טבעי, אין לו חלק בתורה, וזה «קיימו וקבלו» — קבלת התורה!

* * *

שמעאל א' ט"ו, ויאמר שאל אל שמו אל חטאתי וכו' כי יראתי את העם ואשמע בקולו, אין אלו דברי התנצלות על חטאוז, אלא זידי — שכן הכיר חטאוז ואמר: אמנם בזה חטאתי שיראתי את העם ושמעתיך בקולו — שהמלך אסור לו לירא מפני העם!, אבל שאל במדת הענotta שהיתה בו טעה ונכשל, וזה שאמר לו אם קטן אתה בעיניך — ראש שבטי ישראל אתה!

* * *

עמוס ה', לבן יען וכו', בתו גזית בניהם ולא תשבו בהם, כרמי חמד נתעטם

ולא תשטו את יינט וגו', לבן המשכיל בעת היהיא ידם וגו', — גם זו מן הפורענות? שכשם שיבנו בתוי גוית ולא ישבו בם, יטעו כרמי חמד ולא ישטו יינט, כך יהיו בעת היהיא משכילים, אבל — ידמו! — שלא יפיקו השכלתם בעם.

* * *

חנן ורחים ד' ארך אפים וגדל חסד, כתב בתומך דברה עה"פ מי אל כמוד, שהקב"ה סובל עלבון מה שלא יכולו הרעיז, היותו משפייע על האדם טובו וחסדו, על אף שבכח התוא חוטא בנגדו ומכעיס וכו' ע"ש דברים נפלאים, זהה חנן ורחים ד' — שאינו מונע ממנו ההשפעה, והוא ארך אפים — סובל ונעלב עד ישוב בתשובה, ולא עוד אלא שנוחן באדם שוב כת חיותו, תנועת אבריו, מזונו וכו', והיינו "וגדל חסד".

* * *

תהלים ב', יתיצבו מלכי ארץ וגו' על ד' ועל מישיחו, אחוז"ל (מדרש שוח"ט) ארורים הם הרשעים שהם מקיימים עצה על ישראל ובכל אחד ואחד אומר עצתי יפה עצתך, עשו אמר שוטה הי' קין וכו', פרעה אמר שוטה הי' עשו וכו', המן הרשע אמר פרעה הי' שוטה וכו', גוג ומגוג עתידין לומר כן, שוטים היו הראשונים שמעקיפין עצה על ישראל ולא היו יודעים שיש להם פטרון בשמיים, אני אני עושה כן, אלא בתחלה אני מזודג לפטרונן, ואח"כ אני חזר על ישראל, הה"ד על ד' ועל מישיחו.

הנה יודעים גוג ומגוג שיש לישראל פטרון בשמיים, ולועגים על הראשונים שלא ידעו זאת, לנכז מהי מסקנתם? — להזודג תחלה לפטרונן, האם אין אלו שוטים גדולים יותר מקודמיהם?!, פליאת עצומה!, יודעים את רבונם — מכיריהם אותו כפטרון וכבעל הבירה, ובכ"ז מתכוונים למרוד בו, והאיך?, אכן זה כה אגוש עלי ארץ ומדותיו הרעות, סכלות אiomah — להשתמש בחכמתו המפוארת, שכל עליון צלם אלקים — המכיר רבונו, לשם כוונת מרוד באדון העולם!, כי אין קץ גם לascalות אדם ורועל מדותיו.

* * *

תהלים ט"ז, תודיעני ארוח חיים שבע שמחות את פניך נעימות בימינך נצח, הרי לפנינו דוד המעה יושב על כסא מלכותו במנוחה ושלוחה, "וְד' תנית לו מכל אויביו מסביב" עד שאין מקבלין גרים בימי, מפני רוב הטובה שהי' לישראל און, ומה חסר לו למלכנו דוד? הוא מבקש "ארוח חיים", האם אין זאת פליאה בעינינו, אבל שפיר לסייעך — שבע שמחות את פניך וגו', אין חיים אלא בראצונו, "באורך נראת אור", חיים אמיתיים אלו אין להם קץ ותכלית — נעימות בימינך נצח, לנכז כל מה שמתקרבים לחיים אלו יותר, גובר הצמאן

ר' יהל אוד שביבי אוֹר אָוֹר יְהָל שְׁבִיבִי אָוֹר

לهم ביותר — צמאה נפשי לאלקים וגוי, כאילו לא קיבל מהם עדיין כלום, וזה סוד חי נצח.

* * *

תודיעני ארחה חיים וגוי, בפסקתא, אמר ר' אדר דוד לפניו הקב"ה תודיעני ארחה חיים, אל הקב"ה — דוד חיים את בעי — צפה ליראה, שנא' יראת ד' תוסתי ימים, ר' זעירא אמר וכו' חיים את בעי — צפה ליסורין, שנא' ודרך חיים תוכחת מוסר, רב אמר וכו' חיים את בעי — צפה לתורה, שנא' עז חיים היא למחזיקים בה, ראה מכון נפלאות גודל מעלה היסורין, שכשם שאמרו — צפה ליראה — צפה לתורה, שם כל עיקר יסוד העולם, כך אמרו — צפה ליסורין — בחדא מהחטא מהתינחו!, כמהה"כ דרך חיים תוכחת מוסר, זהו הדרך לחיים!, הרי כמה תורה לומד אדם, וכמה יראה ניתוסף בו — ע"י היסורין, ואמרו צפה וכו' — כענין "יצפה לרגלי משיח" — בכליוון עיניים — بلا היסת הדעת, בן מבינים חכמי התורה את החיים!, וכך רואים מהה הצלחה הגדולה — דרך חיים — בתוכחת מוסר!.

שובע שמחות את פניך נעימות בימינך נצח, עוד בפסקתא, אל תקרי שבוע אלא שבע וכו', ד"א אלו שבע כתות של צדיקים שעתידיין לראות פנוי השכינה, ואיזוהי מעולה וחביבה? — זו שעומדת על ימינו וכו', תרין אמראי חד אמר זהה שבאה מכח התורה, שנא' מימיינו אש דת לנו, וחרנא אמר אלו טופרים ומשנים ומלמדים תינוקות לאמתנן, שהן עתידיין לישב בצלו של הקב"ה, שנאמר שוויתי ד' לנגידי תמיד.

モטב לנו להודות כי אנו מביטים על אלו מלמדים התינוקות ועל יצורים עלובים אשר אין בהם לא מעווה"ז ולא מעות"ב, ומה מادر יתאצבו לעתיד קטני הדעת, בראותם לפניהם אלו עומדים על ימינו של הקב"ה, ועליהם נאמר "בצלו חממתי וישבתי ופריר מתוק לחכמי", שם עתידיין לישב בצלו של הקב"ה, על אהבתם את ד' — למסורת תורה לבנייהם מדור דור, וצא וחשוב כמה יגיאות hei אדם יגע, כמה לילות hei מננד שינה מעינוי וכו', בכך להגיע להמעלה העליונה — הכל גדול בתורה — שוויתי ז' לנגידי תמיד, והנה מלמדים תינוקות המת הועכים לכל הכבוד הללו, "אכן יש ד' במקום הזה ואני לא ידעתה".

* * *

וזאיש משה עני מادر מכל האדם וגוי, רבים טועים לחשוב שענינו בקרא מי שאינו מבין מעלותיו, ובאמת כזה שוטה יקרה ולא ענייה וכי סלקא דעתך שמשת רבינו לא ידע שהוא רבן של כל ישראל וכו', ושהכתיבת עליו תורה זה, וגם "בכל ביתך נאמן", האם דשאי hei לפרש אחרת ?, הרי hei מגלה פנים ח"ז, אבל עיקר מעלה העונה היא שעל אף הכרתו הברורה במעלותיו הנכבדות, אינו מרגיש

ר' יהל א/or שביבי או ר' יהל א/or שביבי או ר'

להתפאר בהם — כאילו אינם שייכים אליו כלל, אבל שמח באמת — לשם האמת בלבד, וזה משאחו"ל עה"פ ותחכמת מאין תמצא — במי שימוש עצמו כאין, ובזה נבין היטב מה שאמר ר' י' לא תיתני ענות דאייכא אנא, ואמר ר' י' לא תיתני יראת חטא דאייכא אנא (עי' סוף מס' סוטה) ועוד כי החכם בעל המעלה מכיר צורך המעלה — חייו, ושום אדם לא יתגאה כי חי הוא ולא מת.

* * *

אחו"ל (יומא ל"ה) היל מחייב את העניים, ור' א בן חرسום מחייב את העשירים וכו', ולכן האיך יחייב קדושים אלו את המון העולם כולם — למסור נפשם על התורה — כמו שעשו הם ?, אבל יציר לכשנראת אדם חולת אנווש המוכרת להמצאה רוב הימים תחת השגחת הרופאים, וכך עשה הוא מלאתו רק כדי סיפוק פרנסתו במצבם גדול, ושאר שעותיו מנצל לרפאות עצמו — שלא ימות קודם זמנו, האם נתפעל ממועלתו של האדם הלו ? וראי מי הוא אשר לא ירצה לחיות, ומעתה ראה הלא זה מעשה היל ממש ?, רק כל ההבדל הוא מה שאינו חיים אלא תורה, גם אינו הינו עושים כן, א"כ היל מחייב את העניים ור' א בן חרסום מחייב את העשירים וכו' — על חוסר ההכרה, והרי זה בידינו הוא.

* * *

תהלים קמ"א, יהלמוני צדיק חסד ויוכיחני שמן ראש אל יני הראשי וגוי, מרגלא בפומיהו דאיינשי "יסוריין מן השמים הם", ואני אפרש : יסורים מן השמים — הריא"ז כאילו הי' הקב"ה עומד עלייך כביבול ומה אתה במקל על הראש, מה תעשה ? — האם תברוח, או תההך ראנך ותאמר אבי אבי "יהלמוני צדיק" — חסד, יודע אני כי הפטיש הות אשר אתה הולם בו על הראש — חסד הוא — כשםן הטוב היורד על הראש, כן הרגיש דוד המע"ת את הטוב ואת החסד שביסורים, ולמה אנו מודיעעים ומתחוננים ?, הלא גם אנחנו אומרים יסורים מן השמים הם, אהה ? עד כמה למרחק מאמרי פינו עד להרגשת לבבינו !

* * *

ברכות כ"ה, ר' נחונייא בן הכהן הי' מתפלל בכניסתו לביהם"ד וביציאתו תפללה קצרה, אמרו לו מה מקום לתפלה זו, אמר להם בכניסתי וכו' וביציאתי אני נותן תודה על חלקי, ת"ר בכניסתו מהו אומר יה"ר וכו', ביציאתו מהו אומר מודה אני לפניך ד' אלקינו שמטת חלקי מישבי ביהם"ד ולא שמטת חלקי מישבי קדנות וכו'.

ולא שמטת חלקי מישבי קדנות, פירושי : חנונים או עמי הארץ שעוסקים בדברי שיחה, הרי שהנתנו האלקוי ראה צורך לחזור לעצמו ולהודות להשיית על שאיןו עם הארץ עוסק בדברי שיחה של שנות, כי חכמי התורה ידעו הסוד מהו

רט

יהל'

שביבי אור

אור

כח החומר העכור באדם, והבינו עוצם סכנתו — שבעל ה' יכול גם ר' נחונייא בן הקנה להשאר עם הארץ, והודאותו זו לא באה פעם אחת בימי חייו, אלא בכל יום כשיצא מביתהמ"ד, להורות כי אף ר' נחונייא של אתחמול — בקדושתו וטהרטו — כמלאך אלקיים, יכול היוםשוב לחתהפרק לעם הארץ נבער מדעתי, ולכנן לא הפסיק מלחדות — בכל יציאתו מביתהמ"ד — שלא שמת חלקו מחשבי קרנותג.

* * *

שם עמלים ואינם מקבלים שכר ואני עמל ומקבל שכר וכו', פליאה ג' האם אין די לאדם גדול כר' נחונייא להכיר ההבדל כך, שם כבהתנות ואני אדם בעל שלל, ומה לו להזכיר מה שהם אינם מקבלים שכר והוא מקבל שכר וכו', האם כל שמתתו של אדם — באשר הוא אדם — רק משום שמקבל שכר?, ועוד הריאיז נראה כאילו עובד ע"מ לקבל פרס.

אכן כבר ביארנו כמה פעמים, כי את החומר הגם אין להניא מהתאותיו בדברי שלל וחכמה בלבד — שאין זו שפטו אשר אותו, ולא יבין בה, רק בראוותו לפניו "השוטר והאבוס", או יטה און גם לדברי חכמה, והוא לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה וכו' — לעולם ממש!, היינו בכל עסק דתורה והמצוה, לא יניח ידו מלהזכיר להגוף שכרו אשר אותו בקיום המצווה, וכן לאיים עליו בעונשי שמיים אם יעבור על רצון הבויית, שמתוך כך יוכל לבוא לעסוק לשמה — שלא יעכ卜 אותו הגוף, וזהו שחזר ושינן לו אף ר' נחונייא — שהם עמלים ואינם מקבלים שכר ואני עמל ומקבל שכר וכו', והבן זה היסוד כי סוד הוא.

* * *

אבות פ"ג, עקיביא בן מהללאל אומר הסתכל בג' דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דעת מאין אתה, ולאן אתה חולך, ולפנוי מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון וכו', לכוארת המסתכל בעיני השכל — מאין בא ולאן הוא הולך — די בעדו להבין כי אין תכילת ברדייפה אחרי הבליעותה, וממילא יחפש ויבוא להכרה הנכזהה ודרך האמת, ולשם מה הוסיף עקיביא ההסתכלות בידיעה השלישית? ע"כ שבלא זה אי אפשר, ומה טעם?

אמנם זה מה שבא להורות מי שאין עזירה נגעלת על כל אדם מישראל — ביראת חטא — בעקביא בן מהללאל, לומר לך כי דברי חכמה וshall בלבד לא יועילו עוד לעכ卜 את האדם מלבוא לידי חטא ועוז, שהטבע עושה את שלו, ולא יבהיר במה שמעפר בא ואל עפר ישוב, כמו הא"כ אכל ושתה וגוי כי מחר נמות, אבל בהסתכלותיו היטב וידיעתו — נוסף לחשבון שכלי זה — גם "לפנוי מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון", או יכול להינצל שלא יבוא לידי עבירה, כי "ראשית חכמה יראת ד' שכל טוב לכל עושיהם".

ר' יהל שביבי אור יהל

* * *

בראשית ג/, ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחיה לעולם, יש להבין מה איכפת לו להקב"ה אם יחי האדם לעולם ?, שאלה זו הביא הגרא"ת ז"ל בספרו נפש החיים בשם הגרא"א ז"ל, והשיב כי זה מרחמי השיעית ש"היה" לו לאדם כפירה על חטאו — בmittato ע"ש, ומכאן נוראות חומר "חטא ועוז", שהרי אף אם יחי לנצח באין סוף ותכלית, הכל אין כדי לו אם ישאר ללא כפירה על חטאו, יצא וחשוב מה הנה "ח חיים נצחים" לאדם קדמאות — יציר כפיו של הקב"ה, אשר מלאכים ה"י צולין לוبشر ומצננים לו יין וכו', וכמה מצות ומע"ט ה"י עשו האדם הללו בחיו — לנצח, עם כל זאת כדי לו יותר המיתה, וריהם עליו הקב"ה וגירשו מגן עדן — פן ישלח ידו וגוו, הנה כל משכיל וمتבונן יחרד חרדה גדולה ולבו ימס בקרבו בעשותו השבעון עונתו — אשר רבו משערות ראשו!...

* * *

שמות ג/, ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה וגוו, פלייגי בה ר"י ור"ל, ר"י אמר ג' פסיעות פצע משה, ר"ל אמר לא פצע אלא צוארו עלם, אמר הקב"ה נצטערת לראות, חיך שאגלה עלייך, מיד ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה, ויאמר משה משה ויאמר הנני, אמר הקב"ה אתה אמרת הנני, חיך אף אני או תקרא וד' יענה תשוע ויאמר הנני.

למדנו מכאן מה גדול כה ההכנה של אדם להכשיר את עצמו להשגת אלקותו יתב' ודעת דרכיו, שהרי משה רבינו עם כל קדושתו וטהרטו, אלמלא לא סר לראות, למר כדאית לי' ולמר כדאית לי', לא ה"י זוכה לכל הכבוד הגדול הללו, ומפורש כתוב: וירא ד' כי סר לראות ויקרא אליו וגוו, וכאמרים ז"ל שאמר הקב"ה נצטערת לראות, חיך שאגלה עלייך, והיינו שזינך לבו וקישט מחשבתו יותר — לקבל אור פניו מלך חיים.

* * *

משל א', לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה וגוו, לחת לפתאים ערמה לנער דעת ומזימה, הנה אם הוא "פטוי" האיך יתן לו שלמה ערמה ?, וכשהוא נער למה קיבל דעת ומזימה ?, אבל ראה מ"ש הרמב"ן (עה"ת פ' בהעלותך)עה"פ ויאמר ד' פתאים וגוו, ז"ל, וטעם פתאים שלא היו בעת ההיא נתונים לבם וכו' מגורת פתי וכו', ופתאים הם הנמהרים ביותר שאין להם עיון בדבר ולא עצה כלל וכו', והוא כמו פתי מלשון פתאים ע"כ, הרי למדנו כי כל אדם יחכם אם יתבונן במעשהיהם, וכי שאלנו מtabonan אין לך פתי גדול מזה, וכבר בשאל א' מגדולי חכמי המוסר מהו אדם ?, ויען — המתבונן בדרכיו, שהוא — זוכר מעשיו!

* * *

במדבר כ/, ולמה הבאתם את קהל ד' אל המדבר הזה למות שם אנחנו

ריא יהל א/or שביבי א/or

ובעירנו, אחז"ל (ילקוט שם) אשריהם הצדיקים שחייבת עליהם במתן בגוף, וכן מצינו ביעקב שאמר לך נא ראת את שלום אחיך ואת שלום הצאן, לקיים מה שנאמר יודע צדיק נפש במתנו, הרי זה מدت הכרת הטוב של הצדיקים, שאע"פ שאין בהמה יודעת מכלום, בכ"ז האדם מקבל הנאה על ידה, ואין הצדיקים כפוי טובה, שכן חביבה עליהם בגוף, עד כדי כך שבעת פחדו לנפשם שימושו בצמא, לא שכחו להזכיר צער במתנו — צערם הם, ומפניו כוות גם בחיובי המתה"ק, כי אסור לו לאדם לאכול עד שיתן לבמתנו תחללה, כאמור ונתי עשב בשדר לבמתך, והדר — ואכלת ושבעת.

* * *

כפי לא יראני האדם וחיה, ואחז"ל בחיו לא יראני, אבל בשעת מיתתו זוכה (אף יהודי פשוט) לראות את השכינה, הרי מכאן עד כמה חזץ ומחשיך החומר של אדם, שאף משה רבינו עם גופו הקדוש הוזר והמצוחצת, לא יוכל לראות, וכל אדם — בשעת דכדוך נפשו — רואה!

* * *

ברכות י"ח, אבוה דש mojoל היו קא מפקדי גבי זווי דיתמי וכור אול אבטרי' לחצרא מות וכור אדהכי והכרי את אבוה חייה דהוי קא בכרי ואחד, אל מאי טעמא קא בכית, אל דלעגלא קא אתית (במהרה תקבר, ריש"י), מאי טעמא אתיכת, אל דחשיבת באיה עלי מא טובא, ולכאורה מן התימא הוא שאבוה דש mojoל בעולם האמת יבכה על פטירתו של בנו מעוה"ז, ומה לו שם להצטער על סילוק גופו של smoal?, בפרט שהוא כל כך חשוב שם, אבל כבר אחז"ל יפה שעיה אחת בתשובה ומע"ט בעותה זו יותר מכל חי עות"ב, א"כ אדרבה smoal שהוא חשוב מאד בעולם האמת, כמה עולמות נצחים נוספים לו — בכל רגע חייו — בעותה ג', וכי יודע זאת יותר — מאביו, שכבר נמצא בעולם האמת ורואה ברור הכל לפניו, ומשום כך בכה?

* * *

דברים י', ועתה ישראל מה ד' אלקיים שואל עמוק וגוי לשמר את מצות ד' לטוב לך, כבר כתוב הממלת ישראל בראש ספרו: יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה — שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובהו בעולמו וכו', והנה מה שהרוננו חז"ל — שהאדם לא נברא אלא להתענג על ד' ולהנחות מזין שכינתו, שהוא התענג האמתי והעידון הגדל בכל העידוניים שיכולים להמציא וכו' ע"ש, וזה מהה"ב ועתה גוי לשמר את מצות ד' — לטוב לך, כי הבדיקה על יסוד החסידות היא — אם מרגיש אדם ביראותו את ד' ושמירת מצותיו, את ה"טוב לך"!

ואה"כ עוד: הן לך אלקיים השמים ושמי השמים וגוי רק באבותיך חשק

ריב יְהָל אֹור שְׁבִיבִי אֹור

ד' לא אהבה אותם ויבחר בזורען אחראיהם בכך מכל העמים כהיום הזה, הנה הרגשת הילטוב לך בתענוג האמיתី והעידון הגדול, כי הן לך אלקייך השמיים וגוי, ואעפ"כ רק באבותיך השק וגוי, ואם יתעמק אדם בהשכל ודעת לראות עוזם אהבתו יתב' אל בניו, מה מאי יגלו לבו וישמה נפשו, ואם יתן איש את כל ביתו «באהבה» בוז יבונו לו, בידענו כי חביבין ישראל שנקראו בניים למקום, וחבת יתרה היא מה שנודעת להם בתוה"ק שנקראו בניים למקום, כמו שנאמר בניים אתם לך אלקייכם, וכן כתוב ויבחר בזורען אחראיהם בכך מכל העמים כהיום הזה!.

* * *

*) סנהדרין ק"א, א"ר"י מפני מה זכה ירבעם למלכות — מפני שהוכיח את שלמה, ומפני מה גענש — מפני שהוכיחו ברבים, שנאמר וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה וגוי, נורא הדבר למאד!: שעם כל המעלות שהיו לו לירבעם — שלא הי' בתורתו שום דופי — ושהידש דברים שלא שמעם אזן מעולם — ושבכל תלמידי חכמים דומין לפניו בעשי השדה, ואיכא אמר — שכל טעמי תורה מגולין לו בעשי השדה (עי' שם ק"ב), בכ"ז לא זכה למלכות אלא עבר זאת שהוכיח את שלמה ומאייד גיסא ע"י פעליה גדולה זו עצמה גענש — מפני שהוכיחו 'ברבים', וקוראים עליו «אשר הרים יד במלך שלמה», כלומר! קם בדברים כנגד המלך ומרד בו (רש"י), הרי עד כמה צרייך זהירות יתרה ושמירה מעולה בדבר הנוגע בין אדם לחבריו — אף בקיים מצוה גדולה מאד — כתובחתו של ירבעם שזכה עי"ז למלכות, ומפני שהוכיחו ברבים נרדן מן העולם.

ואכן הלא מקרא מפורש וידח ירבעם את ישראל מאחרי ד' וחתיאם חטאה גדולה וגוי, ומה זאת שאחזה'ל שנענש מפני זה דוקא?, אבל בשמים פונים בעיקר על מקור וסיבת החטא, לכן הודיעה התוה"ק שכל פשעיו היו רק תוצאות «גסות הרוח» שהי' בו, והתאייל בוזה שהוכיחו ברבים, ואח"כ כבר הלק מדחי אל דחי, עד שהעמיד העגלים, והחטיא והשחית את ישראל וכו', הכל בא לו רק ע"י מדה זו האחת אשר הייתה טמונה ונסתירה בעמקי לבבו, וכן מפורש בಗמ' להלן שם: א"ר"ב גסות הרוח שהי' בו בירבעם טרדתו מן העולם, שנאמר ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב המלוכה לבית דוד וגוי, הרי שמכונת התופת האiomה — אשר גילגלה והפיצה כל להבות פשעיו — החריבה והרסה אדם גדול זה עד היסוד, היא מדה אחת שהיתה בו — גסות הרוח!.

* * *

קידושין מ', ר"א בר"ש אומר לפ"י שהעולם נידון אחר רובו, והיחיד נידון

*) מכאן עד הסוף נתק נתק מרשימות הרב רוניק שליט"א, שרשם לעצמו ראש פרקים משיחותיו של אדמור"ר ז"ל.

ריג יהל שביבי אור

אחר רובו, עשה מצוה אחת — אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת — אויל לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה, שנאמר וחותא אחד יאבד טובת הרבה — בשבייל חטא ייחידי שעשה זה, אבד ממנו ובכל העולם טובת הרבה.

רבים שואלים וכי טוביא חטא זויגוד מינגד ?, ומה אשמת כל העולם כלו אם חטא יחיד זה ?, אבל כשם שיש טבע גשמי כך יש טבע רוחני, וכבר המשילו חז"ל במדרש משל לאחד שקדח חור בספינה וכו', להורות כי בכח אדם יחיד — בחטא ייחידי — לחזור תחת קיום הרוחני בעולם, ולהדיחם בשטף מלים רבים — מאביהם שבשמים, וזה «חותא אחד יאבד טובת הרבה», וכן להיפך במדה טובה — עשה מצוה אחת — אשריו שהכריע עצמו וכל העולם לכף זכות — שסתם הפירצה והצילה הספינה כולה! *

שילחי מכות, וכבר ה"י ר"ג וראב"ע ור"י ור"ע מהלכין בדרכם וכו' כיוון שהגיעו להר הבית וכו' התחלו הן בוכין ור"ע משחק וכו' אמר להן לבך אני משחק, דכתיב ואUIDה לי עדים נאמנים את אורי הכהן ואת זכרי בן יברכיה, וכי מה עניין אורי אצל זכרי וכו', אלא תלה הכתוב נבואותו של זכרי בנבואותו של אורי וכו', עכשו שנטקימה נבואותו של אורי, בידוע שנבואותו של זכרי מתקימת, בלשון הזה אמרו לו עקיבא ניחתנו עקיבא ניחתנו.

יש לראות מזה כמה גדול כח התבוננות, שהרי ר"ע שהי' משחק, ודאי שהרגיש במציאות שמה בוגשו עד ששחק, והתאריך ? — סוף סוף התשא שועלים הלו בו, ולמה לא בכח כמותם ?, ע"כ אתה צרייך לומד שר"ע התבונן במה שתלה הכתוב נבואותו של זכרי' בנבואותו של אורי, עד שצלה נפשו מהעתיד היהודי של «עוד ישבו זקנים וקנות בירושלים» — כאילו ראת זאת עכשו בעיניו, וכך נטה, וגם הם לאחר שהביא להם מקרה זה אמרו לו עקיבא ניחתנו, הרי לפנינו גודל הצלחה התלויה בתבוננות, שיוכל אדם המתבונן לקרב לחושיו את העתיד הרחוק — עד שירגשו — כהות, ובailו רואה זאת בעיניו ממש.

* * *

תמיד ל"ב, אייזה חכם הרואה את הנולד, ולא אמרו «הידוע את הנולד», כי יש רבים היודעים את הנולד וاعפ"כ אינם חכמים, הנה מי לא ידע כי סוף אדם למות וליתן דין וחשבון על כל מעשיו, ובכ"ז בל יחת מפני העתיד היהודי, וכ"כ למה ? — מפני שאצל ההמון זה עניין של אחר ולאחר זמן, ורק «חכם יראה וסר מרע», כי הוא רואה כבר לעיניו את העתיד היהודי, לבן ירא ומפחד על נפשו, והוא מאה"ב «הן יראת ד' היא חכמה»!

* * *

ר' ר' א/or שביבי או ר' יהל

ישעי' א', שמעו שמים וגוי כי ד' דבר בנים גדלתי ורוממתי וגוי, מי כי ד' דברי, — להולות כי ידיעה זאת של בנים גדלתי ורוממתי, הינו גדול ההצלחה בזה וחיבתו לפני המקום ברוך הוא עד שקרא אותו "בניים", ד"ז אין בכך שכל אנוש להציג בשום עניין ואופן, וכל ידיעתו בזאת הוא רק "כי ד' דבר".

* * *

ידע שור קונה וחמור אבוס בעליו וגוי, — שאף אדם מישראל החביבים שנקראים בנים למקום — יכול לרדת בשפל המדרגה — גרווע יותר מהשור והחמור!, זהה ג"כ דבר אשר לא יכולו הרעיוון, וצריך לזה הקדמה של "כי ד' דבר",אמת הדבר כי אמנים בן הוא, וכשם שא"א להציג עצם מעלה רומיות האדם, כך אין קץ למדת סכלותנו.

* * *

ישראל לא ידע עמי לא התבונן, הנה כל עיקר שפלוות האדם במצבו הרוחני — גרווע מן השור והחמור — הוא מפני חוסר התבוננות, כדיתיב ישראל לא ידע עמי לא התבונן, וכן הוא אומר "שאו מרום עיניכם וראו מי בראש אלה" וגוי — אם רק תשאו עיניכם למרום — מיד תראו בחוש כאילו בעיניכם ממש — מי בראש אלה וגוי, ומה גדול כה התבוננות!, והאריך ילמוד אדם דעת לה התבונן? הויל אומר ע"י לימוד המוסר!.

* * *

בראשית כ"ח, והנה ד' נצב עליו ויאמר אני ד' אלקי אברהם אביך ואליך יצחק וגוי, אע"פ שלא מצינו במקרא שייחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחיהם וכיו, שנאמר הן בקדושיו לא יאמין, כאן ייחד שמו על יצחק, לפי שכחו עיניו, וכלו באביה, והרי הוא כמו, וכי"ר פסק ממנו (רש"י בשם תנומה).

מכאן הערכה נוראה מהו כה סכנת ראיית העין וההתערבות עם בני אדם. שאף יצחק אבינו העולה התרミמה, כי' שלא הי' כלוא בבית, אין הקב"ה מאמין בו, ויש חשש כי יצח"ר יכשלו בחטא, משא"כ עכשו שהוא סגור בבית ומתבודד בחדריו, כבר ייחד הקב"ה שמו עליו, וכי"ר פסק ממנו, ומינה יחרד כל בעל לב בעט שפוצע מהוץ למוצאות פתחו — הלוואי שתהא ביאתו חורה לביתו — כייאתו!, וכבר אמרו על הגרא ז"ל שהוצרך פעם לצאת מהוץ לביתו, וחזר על פרק ב' שבמלת ישרים (ביאור מدت הזיהירות) שלש עשרה פעם, ואח"כ יצא לשוק, ומה נגען אנן אבתרי!.

* * *

סנהדרין צ"ז, גנאי הוא למשה וששים רבים מישראל שלא אמרו ברוך, עד שבא יתרו ו אמר ברוך, הנה תורה מן השמים!, כי לו לא זאת האיך לא פחדו חז"ל להזכיר בן על משה רבנו עבר ד', ועל שםם רבים מישראל — דור

רטו יהל שביבי אור א/or

הדיעה — מקבלי התוה"ק, ועכ"פ נוראות ישמעונו בותה, כי אנו מחשבים רט על עבירות בפועל, אבל מה ידע אדם ואיך ישרט מה שהחטיר? הלא תיסמר שעירות ראש אדם, לכשנתבונן על כמה דברים יכול להיות כי יראו לו עליהם בשםיהם ויכריזו — גנאי לפולוני וכו', כמה גדלות הבושה ומata נוראה הכלימת — לנצחן.

* * *

בראשית מ"ט, ראוון בכרי אתה וגוי יתר שאת ויתר עז, פחו כמים אל יותר וגוי, יתר שאת — ראוי היה ליהوت יתר עת אחיך בכהונתך, ויתר עז — במלכות,ומי גרם לך להפסיד כל אלה — פחו כמים, הפחו והבהלה אשר מחרת להראות בעסך וכו', כך אל תותר — אל תרבת ליטול כל היתרונות הללו שהיו ראויות לך וכו' (רש"י שם).

כבר אחוזיל (שבת נ"ה) כל האומר ראוון חטא אינו אלא טועה, אלא וכו' עלבון אמר תבע וכו', הרי שבל מה שאבד כהונת ומלכות לא הי' אלא כמפורט כאן — "פחוז כמים" — זהו שם החטא ולא יותר, ורק עבור זאת נענש נוראות עד כדי כך? — פלא!, השמעתם מימייכם שאסור להיות מהיר? האם יש במנין הלאין עבירה כזאת? ואעפ"כ — אל תותר וגוי — מי גרם לך להפסיד כל אלה הייתה ראוי להן — הפחו והבהלה אשר מיהרת וכו', נורא למאה, יתבונן המשכיל, וישמע חכם ויוסף לך, אכן כבר נאמר בשם הר"י זיל שלפיכך לא דיברת תורה מענין "המדות", כי הם העיקר, (יעוד קדמו לתורתך, ולא שיחך לכותבם כפרטים בתוה"ק).

* * *

במדבר י"ג, והי' האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשכתי מעלי את תלנות בני ישראל וגוי, כמה גדול כה התבוננות! דתנה מה ראו בזה שמטה אהרן פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים, הוイ אומר דבר פלא ראו — מעשי השיות — להראות כי באהרן בחר ד', ומזה שוב לא يتלוננו ולא יהרהרו על כהונתו, ומה שאננו רואים לעינינו בכל יום תמיד מעשי בראשית, אילנות לאלפים שפורהחים ומוציאים פירות, האם אין אלו כmeta אהרן?!, הביטו וראו עז יבש מתגדל ומתעבה, מלבלב ומוציא ציץ, גם פריון יתן בעתו ועלתו לא יבול, ולמה אין האנשים מתחפעים מכל אלו — מה רבו מעשיך ד' — הלא דבר הוא.

אמנם רק מפני שמורגלים בני אדם בכל פלאי התבול — דשים בהם ודורים עליהם ברגליהם, بلا עיון, بلا שימוש הלב, ומה חסר כאן? — התבוננות! תבונת אדם היא "עין השכל" כמ"ש "ולבי ראה הרבה חכמה ודעת", וכשם שאם יסגור אדם את עיניו — רק בדבר מועט בעפערו — תשך עולם בudge, כן אם יסתום אדם עין מבינתו ולא יתבונן — כל פלאי פלאים לא

רְטוֹן
אוֹר
שְׁבִיבִי אָוָר
יְהָל

יעוררו אותו — משנית שכלו, אבל לו יקח לעצמו אף מעט מן התבוננות, הרי «مبשרי אחות אלה».

* * *

מגלה אסתר ח', ותאמר אם על המלך טוב, ואם מצאתי חן לפניו, וכשה הדבר לפני המלך, וטובה אני בעיני וגו', כי איך אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי ואיך אוכל וראיתי באבדן מולדתי, יש להבין מה מה הדברים האלה אשר מצאה אסתר לנכון לשכנע בהם את המלך אחשורוש שיתעור בו וישיב את הספרים וכו'?, ממן אם עדין אין לבו טוב על היהודים ואין בראצונו לחזור בו, האיך יגיעו אותו דברים אלו לחזור?, וכי במה שמצואת חן לפניו וכו' ולא תוכל לראות ברעה אשרמצא את עצמה, האם יספיק טעם זה להסביר דבר מלכות?.

אמנם סוד גדול הוא, לא יבינו רק החקמים האמתיים, מה גדול כה המדות באדם — כה הנגיעה העצמית, והרי גם על מה שהסכים בתחילת עוקוד אומה שלימה מהעולם, אין בזה שום מבוא לשכל אדם, וחק מלכות, (וכמו שאוז"ל המלכיות רוצחים לכלהותינו, אבל יודעים כי אי אפשר זאת), ורק נגיעה תאזרת הכבד שהיה לו להמן, ובעשו וחרונו על עם מרדי, רק מדה זו היא שפולה להסית ולהשפי על אחשורוש לכתב הכתוב הראשונים וזאת ידעה אסתר, כי אין דבר אשר יכול להעביר מחשבת המן, אלא נגיעהו של אחשורוש — באשר היא אשתו שמצואת חן בעיני, לא תוכל לראות זאת, א"כ כל המלכות תיעקר ותתפורה, ובלבד שאהובתו לא תכבה עליו בעת, ואמנם המסתכל בעין חודרת ומעמיקה על העולם, ימצא כי כל הגלגים הענקיים המסובבים המלחמות והצדאות בכל הדורות, כולם נעים וגם מתפוצצים עליו סלע «המדות» אשר ליוושבים ראשונה במלכות.

וזה עניין «בכל לבך» — בשני יציריך, היינו שהמדות השולטות על האדם בטבעו, בכחם להוציא ולפעול יותר מק' מיני שכלה, לכך מצוי פעמים רבות שאין בכך אדם לעמוד בנטיעון וכורע תחת משא יצדו הרע, והוא גם הוא בא במקור מכח המדות, א"כ אף האדם משתמש בוגדו בבעלי זין זה — בטענה של «איך אוכל וראיתי»! כלומר: הפחד והמורא בזכרון העונשים כולם, וזה יכול להוציא יותר מהכל.

* * *

رحمנא לבא עיי, הנה רבים לא יתפעלו מזאת, באשר לא ידעו מהו לב, וכמה כחות נפלאים בו, ועתיק לך דברי הראב"ע זיל בפ' כי תשא עה"פ ויתן אל משה וגוי זול, ריקי מות יתמהנו מה עשה משה בהר ארבעים ים וארבעים לילה וכו', וקדמונינו אמרוرحمנא לבא עיי, ושרש כל המדות עד שיאהב את

רין יהל א/or שביבי א/or ד'

ד' בכל נפשו וידבק בו, וזה לא יהיה שלם אם לא יוכל מעשיך בעליונים ובשללים וידעך דרכיו, וככה אמר הנביא כי אם בזאת יתהלך המתהלך השכל וידעו עותאי, אז יתברר לו כי שם עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ, ולא יוכל לדעת את השם, אם לא ידע نفسه — ונשאטו — וגופו, כי כל מי שלא ידע מהותו — חכמת מה לו!, והנה משה שהתנבא ארבעים שנה במדבר ועמד בסודות רבות שגלה לו השם בהר סיני, והוא אמר לפניו מותו «אתה החלות להראות את עבדך את גודליך», הנה עתה החל והראה לו גודלות השם, וזהואמת כי לגודלו אין חקר עכ"ל, הרי שכל מעלות נוראות אלו כולם נכללים בלב, והוא סוד אמרים זיל רחמנא לבא עוי!.

* * *

הןאמת כי לימוד המוסר עיקר גדול הוא — מיסודי החיים, אבל גם בזה יש לו ליצאהר תביסיס בנגדו, שלוקח את האדם — את עצמיותו — מהלימוד, והרי הוא עושה מכל המוסר — רק פלפול בעלים, וכהורצתת דברים אשר לא יגיבו לליבו ונפשו, ועל האדם לדעת זאת!.

* * *

אם רצונך לדעת עד כמה מטמטמים «המדות» לבו של אדם ומסמאים עיני שכלו, ראה בזוה"ק פ' שלח שנגים גודלים כהרגליים, הי' מקור חטאם שהוציאו דבת הארץ משום שהחששו שבארץ יעבירו אותם מכסא נשיאותם ע"ש, פלא עצוב!, שייחשבו כך אנשים בעלי שכל כמו אלה, שייעשו נגד רצוןך, ובכך ישארו נשאים?, היתכן شيיה לאדם איזות חפצ יקר ונכבד מאד בעיניו, עד אשר בפחדו שלא יגנוחו ממנו — יטמון אותו באשפה?, והרי כן הדבר ממש ברגליים!.

אמנם כזה הוא סמיות עיני השכל, בעת שగבר באדם חפצ מדותיה, שאף הנשיאים הגדולים הללו שנבחרו מפי הקב"ה ומפי משה ומפי כל ישראל ונתררו צדיקים, נתהפכו ועשו עצמן כסילים, ועליהם נאמר כי דור תהפוכות הימה וגוו, (לשון המדר"ר שם), ומה הדבר אשר בכחו הי' לעשות את ההפקת הגדולה הזאת? — אש תאות הכבוד שבערה בהם, ותאכל אותם ואת כל בני דורם!.

* * *

שמות י"ג, דבר אל בני ישראל וישבו ויחנו לפני החריות וגוו, וידעו מצרים כי אני ד', ומתי ידעו?, הרי נטבעו ביום סוף ג' וכותב הראב"ע: וידעו מצרים — הנשארים, גם הנטבעים לפני מותם ע"כ, הרי שכל עניין קריעתם סוף כדאי hei, להיותו סיבה לתוכלית נשגב זה — שידעו המצרים רגע א' לפני מותם — כי יש אלקים שופט. בארץ, א"כ אדם מישראל המתעסק בקיום מצות השiedade, ולשם שמיים? בעניין שנאמר דעת את אלקיך אביך ועבדהו, כמה תיבתו לפני

רlich א/or שביבי או/l יה/l

המקום ברוך הוא, שכל מה שרעשה רגוז הארץ בקריעת ים סוף, לא הי' רק סיבה לתכליות הענין אשר הוא האדם עוסק בו, ישמע חכם ו יוסף לך.

* * *

כמה קשה הוא עון המחלוקת!, שמטמטם ומשחית לבות בני ישראל להסרים מאחרי ד', אף שאף לאחורי שרופי דקrah ובלועי דקrah, עונענו החוטאים ונאבדו מtower הקהיל, האם צרייך לעודות יותר ברורה מן השמים על צדקת אהרן ומשה, ופשעי קרת וענתו? ג' ובכ"ז עדין בערתת כל הדור והוא — דור הדיעת — אש המחלוקת, כתוב: וילזנו כל עדת בני ישראל מחרת על משה ועל אהרן לאמר אתם המתם את עם ד', וגם מה שניגף העם — "ויהיו המתים במגפה ארבעה עשר אלף ושבע מאות" — לא הועיל לכבות אש זורת זו, כדכתיב בענין המתוות: והי איש אשר אbehor בו מטהו יפרח והשכותי מעלי את תלונות בני ישראל וגוי, הרי מפורש שעדי עתה התלונות עוד היו קיימות.

* * *

במדובר ל"א, נkom נקמת בני ישראל מאת המדיניות וגוי, מהו נקמת בני ישראל? — שנענו על ידם בהחטאים אותם בשתיים, מכאן הערה גדולה שהמחטיא את חבריו, ימן את הדין לא בלבד על מה שגרם לו לחטא אלא גם על עונשו של זה, שהרי הוא גרם לו להיות נלקה, וمرة טובה מרובה וכוכו/הモוכה את חברו לקיים רצון ד', הנה שכרו אותו — נצת, זיפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב יותר מכל חי עוה"ז, נמצא שעה גמ"ח אותו — לעולם ועד, ושוב יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז יותר מכל חי עוה"ב, ובזה יגדל גם שכרו שבעתים — ע"י שكونה שגנחים לחברו כל חי עוה"ב, ובזה יגדל גם שכרו שבעתים — ע"י שكونה לעצמו שעה של מעשה טוב כזה — לזכות חברו בשעה של תשובה ומע"ט.

* * *

ויבר יהודה ויאמר צדקה ממנី וגוי, זכה משום כך למלכות לעולם ועד, בין בעוה"ז ובין בעוה"ב וכו' (ע"י מד"ר שם), ובמה כהו גדול כל כך? הו אומר כי מצד הטבע נוח לו לאדם לשים קצת לחייו, ובלבד שלא ילבין פניו עצמו ברבים — להודות על האמת, וכ"ש ביהודה שהוא הי' השופט שפסק לשופטה, והודה על עצמו כבעל המעשה, ומה גם שהיה יכול להצילה בדרך אחרת, הרי למדנו שהאדם הגדול האמתי הוא מי שהמלח נגד טבעו, ומדכא רצוני מדותי תחת רגליו.

* * *

עד כמה עמוק כהות האדם — בשני הקצוות יחד באיש אחד — בין לרע ובין לטוב, נוכל לראות מנגנון אדן רב טבחים, שאכזריותו הייתה בלתי גבול כמבעור בಗמ' פ' הנזקין, ומайдך גיסא כשנה דמו של זכריה, הרהר תשובה בדיתו ואמר "ומה אם על נפש אתה כך וגוי, ערק ואתגיר", ומובן שנסינו גدول

ריט יהל שביבי אוד אור

היא' מאה, הן מצד טבעו שרוצה עריץ היא', והן ממה שכבר טימא עצמו נוראות ברצחו רבבות נפשות נקיות מישראל, וגם מצד אימת מלכות רומי הרוי הוזכר לבריות, ובכ"ז נעשה גר צדק, הוא אשר אמרנו כי האדם מהלך לו בעולם, ולא יודע מה עמו סתרי לבבו ובתי נפשו בשני הקצוות יתה.

* * *

ויקח משה את עצמות יוסף". חז"ל אמרו ע"ז (סוטה י"ג) : «חכם לב יקח מצות, הכל רצין לכסף זהב, והוא במצות». והנה אילו ראיינו אנחנו אחד מגודלי הדור, מהצדיקים הייתר מפורסמים, שבוחר יותר במצויה, הלא היה זה בעינינו לדבר פשוט : כי במהorcheshesh נחשב הוא עניין הבטף לצדיק וחסיד מפורסם שאינו מסתבל בצורתא דזואה ? ! וממש"כ אם מי שגדול יותר ממנו יגיד שבחו של צדיק וחסיד זה !... הלא בעיני הגודלים רק המעלות הרמות בידיעת השיעית והדבקות בו, ע"ז ידברו, ואת זה ירוממו על נס, אבל מה זה בעיניהם שמיישתו מתרחק מכסף זהב ובורח יותר במצוות השם ? !, וכמה עליינו להשתומם : אם השיעית בתורתו הקדושה כותב וחותם על נאמן ביתו, אשר פה אל פה ידבר בו, כי בחר במצויה יותר מבכסף ? !...»

יוצא לנו מזה : כשם שעוקליין לאדם קלות כחמורות, על כל נעלם, אך אם יירק בפני חברו ונמאס ממנה וכדומה, כן גם להיפך יצורף לחשבון מעשי הטוביים, אף להגדול שבגודלים, מה שלא אכל טריות ונבלות, ו„בשר פגול לא אכל ? ...»

כל זה לעד מוכיח על עומק הדיין המכוסה מבני אדם ? ... בכל מה שיגדור האדם בפני רצונו, קטן וגדול, איש לא נעדר ; וכשעובר עברה ענסו בכם ; שעבר עבירה, וגם לא עשה מצוה באותו הרגע ; וכן בשועשה מצוה שכרו בכם ; ובזה יתנחם גבר, אם ימצא עוד בחשבון מעשייו, עברות שלא עבר עליהם ? ...

* * *

ויהי קצת שנותים וגו'. במדרש : «בכל עצב יהיה מותר ודבר שפטים אך למחט/or», ע"י שאמר לשער המשקדים זכרתני והזכירתני, ניתוסף לו שתים שנים שנאמר «ויהי קצת וגו'».

יש להתבונן, הרי פדיון שבויים מצוה הרבה, ובמס' חולין ז' : «ר' פנחס בן יאיר הוא קאוזיל לפדיון שבויים פגע بي' בגינאי נהרא אמר לי' גינאי חלוק לי מימך ואעbor בר וכו' חלק לי' וכו', כמשה ושתין רבוזן». שם אין אנו יודעים מי היא השבי, אולי רק איש פשוט, אבל לפדות איש צדיק וחסיד, וב"ש כיווסף הצדיק. כמה גדול הזכות למי שמשתדל להצילו. וקייל (הוריות י"ג) : הוא ואביו

רכ

אור

שביבי אוור

יהל

ורבו בשבי, רבו קודם לאביו, אבל הוא קודם לשניהם, וכללא הוא כל הקרוב קרוב קודם. וא"כ ודאי גדול הוא החיוב ביותר על השבוי עצמו להשתדל בפדיון נפשו. ומה גורא דין שמים ג' «בשביל שאמר יוסף "זכרתני והזכירני" וכו'». צדיק כזה שעשה איזו השתדלות קלה כשרה וישראל, אצל שר המשקים שישלם לו טובה תחת טובה, בענש להיות כלוא עוד שתי שנים תמיינות בבית האסורים. ואילו הי עוזה מעשה כזה בשביל אחר אין קץ לשבר מצוחה זה, ולמה יגרע ערך המצוחה בזה שיוסף הצדיק עצמו הוא השבוי?»

למדנו מכאן גוראות דין שמים ועמקי בחות האדם. שם מתערב אף משה דק ביותר של אהבת עצמו במעשה המצוחה, נאבד עי"ז כת הקדושה מהמעשה, עד שמצוה רבה כזו, לפדות שבוי כזה, נהפק על יוסף הצדיק המשתדל בזיה — לروع, והוצרך להטהר מות ע"י יסוריין גדולים כאלה, במשך זמן רב של שתי שנים. הרי מה גורא הוא כת ההרס של משהו חפץ בשריי ונגיעהו עצמו.

�עוד אמרו במדרש שם: «אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו» — זה יוסף, «ולא פנה אל רהבים», ע"י שאמר לשר המשקים וכו' ע"כ. כלומר: שלא נדמה שיוסף הצדיק בטע על אדם ושם בשר זרוועו ומד' יסיר לבו, חיללה, שהרי רואים אותו שבכל אשר הוא עוזה ד' מצליה בידו, ורק על ד' בטה, כאמור: «אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו» — זה יוסף. ובכל זאת: «ולא פנה אל רהבים», ע"י שאמר לשר המשקים וכו'. הינו בדבר שפטיו בלבד שפנה באמירתו לשר המשקים: «זכרתי וזכורתני», פני כל שהיא כזאת גרמה לו להישאר עוד שתי שנים בבית האסורים, בכתב «וסביביו נשערה מאיד', שהי' כאן כחות השערה של פני» אל רהבים, דיבור קל של השתדלות המורה על אהבת עצמו, די בזה לדקדק עמו ולהענישו בשתי שנים נוטפות, כאמור «ויהי מקץ שנתיים ימים».

* * *

ואהבת את ד' אלקייך וגוו, כמה יש לאדם מישראל להתעורר באהבה לאלקיו בכל לבבו ונפשו, כשרואה נפלאות אהבת הש"ית אליו — בזה עצמו — שהקב"ה דורש אהבתו ומצוה עליו «אהוב אותו», האם יתוادر שמלך אדריך ומושל יבקש אהבה של רועה בן כפר? אבל נבין הכל כשנתודע כי בנו הוא זה, שנתגלגל לכפר נדח, בן מלך בדמותו ונפשו מגוע היהס, لكن אביו נופל על צוاريו וمبקשׁו ומפציר בו — אהוב אותו, וכו' רק משל ומליצה לשבר את האוזן — בהבנת מה במעלתו וחבתו של ישראל — הקשר שבינם למקום, כאמור: «בניים אתם לד' אלקיכם»!

ת. ו. ש. ל. ב. ע.